

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Komparace regionálních disparit v České republice a Rakousku
Comparison of Regional Disparities in the Czech Republic and Austria

Student: Bc. Ivana Mikulenková
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání diplomové práce

Student: Bc. Ivana Mikulenková

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210T004 – Eurospráva

Téma: Komparace regionálních disparit v České republice a Rakousku
Comparison of Regional Disparities in the Czech Republic and Austria

- 1 Úvod
 - 2 Regiony, disparity a regionální politika Evropské unie
 - 3 Socioekonomická charakteristika České republiky a Rakouska
 - 4 Komparace prostorových disparit na úrovni regionů NUTS II v České republice a Rakousku
 - 5 Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Seznam tabulek a grafů
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh

Seznam doporučené odborné literatury:

- MALINOVSKÝ, J.; SUCHÁČEK, J. *Velký anglicko-český slovník regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2006. 956 s. ISBN 80-248-1117-0.
- NOVOTNÁ, M. *Regionální politika EU*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2007. 206 s. ISBN 978-80-248-1413-1.
- SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
- WOKOUN, R.; LUKÁŠ, Z.; KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: IFEC, 2002. 168 s. ISBN 80-86412-18-0.

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jan Sucháček, Ph.D.

Datum zadání: 20. listopadu 2009

Datum odevzdání: 30. dubna 2010

vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 30. 4. 2010

.....

Bc. Ivana Mikulenková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce doc. Ing. Janu Sucháčkovi, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady, kterými přispěl k vypracování této práce.

OBSAH

1	Úvod	7
2	Regiony, disparity a regionální politika Evropské unie	8
2.1	Regiony	8
2.2	Disparity	9
2.3	Regionální politika Evropské unie	11
2.3.1	Regionální politika	11
2.3.2	Regionální politika Evropské unie	13
2.3.2.1	Cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti pro období 2000-2006	14
2.3.2.2	Financování cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti v období 2000-2006.....	15
2.3.2.3	Cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti pro období 2007-2013	17
2.3.2.4	Financování cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti v období 2007-2013.....	18
2.3.3	Nomenklatura územních statistických jednotek	19
2.3.4	Klíčové ukazatele regionálních disparit politiky Evropské unie	20
3	Socioekonomická charakteristika České republiky a Rakouska.....	22
3.1	Základní charakteristika České republiky a Rakouska.....	22
3.2	Ekonomická charakteristika České republiky a Rakouska.....	23
3.3	Administrativně-politický systém v České republice a Rakousku	27
3.3.1	Politický systém v České republice.....	28
3.3.2	Územní správa v České republice	29
3.3.3	Politický systém v Rakousku	30
3.3.4	Územní správa v Rakousku.....	32
3.4	Přístup k regionálním disparitám a pojetí regionální politiky v České republice a Rakousku	33
3.4.1	Přístup k regionálním disparitám a regionální politika v České republice	33
3.4.2	Přístup k regionálním disparitám a regionální politika v Rakousku.....	34
3.5	Čerpání prostředků z Evropské unie Českou republikou a Rakouskem.....	35

4	Komparace prostorových disparit na úrovni regionů NUTS II v České republice a Rakousku	37
4.1	Základní charakteristika jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku	37
4.1.1	Základní charakteristika jednotlivých regionů NUTS II v České republice.....	37
4.1.2	Základní charakteristika jednotlivých regionů NUTS II v Rakousku	41
4.2	Analýza prostorových disparit na úrovni regionů NUTS II v České republice a Rakousku s využitím vybraných ukazatelů	44
4.2.1	Demografické a územní ukazatele regionů NUTS II v České republice a Rakousku	45
4.2.2	Ukazatele ekonomické úrovně regionů NUTS II v České republice a Rakousku	48
4.2.3	Ukazatele trhu práce regionů NUTS II v České republice a Rakousku	52
4.2.4	Ostatní ukazatele regionů NUTS II v České republice a Rakousku	58
5	Závěr	63
	Seznam použité literatury	66
	Seznam zkratk	74
	Seznam tabulek a grafů	77
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	79
	Seznam příloh	80

1 Úvod

Česká republika a Rakousko jsou státy, které pojí geografická, kulturní i historická blízkost. Obě země mají podobnou rozlohu, počet obyvatel i množství regionů soudržnosti NUTS II, jež jsou klíčovou statistickou jednotkou pro komparaci na úrovni Evropské unie a také pro poskytování finančních prostředků ze strukturálních fondů. Mezi těmito státy, ale i mezi jednotlivými regiony těchto zemí, lze však nalézt rozdíly, jejichž analýzou se tato práce zabývá.

Cílem této diplomové práce, která nese název Komparace regionálních disparit v České republice a Rakousku, je porovnání a analýza regionálních disparit mezi jednotlivými regiony soudržnosti v České republice a Rakousku. Aby mohl být tento cíl naplněn, je nutné nejprve teoreticky vymezit pojmy související s regionálními disparitami a charakterizovat socioekonomické prostředí v České republice a Rakousku.

Pro zjištění disparit mezi jednotlivými regiony bude zvolena **metoda** komparace s využitím tabulek a výpočtu variačního koeficientu. V práci bude dále využita metoda analýzy, syntézy, indukce a dedukce.

Obsah diplomové práce je rozdělen do pěti kapitol. V **druhé kapitole** budou vysvětleny základní pojmy související s regiony a regionálními disparitami, především zde však bude přiblížen přístup a cíle Evropské unie v oblasti regionální politiky.

Třetí kapitola se bude zabývat socioekonomickou charakteristikou komparovaných států, bude zde také nastíněno pojetí jejich regionálních politik a čerpání prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Evropské unie.

Čtvrtá kapitola bude věnována stručné charakteristice jednotlivých regionů soudržnosti, ale zejména vývoji a komparaci regionálních disparit s využitím vybraných ukazatelů v regionech NUTS II České republiky a Rakouska.

Hypotézou, kterou bych chtěla touto prací ověřit, je, že Rakousko bude mít ve sledovaném období nižší disparity mezi jednotlivými regiony NUTS II než Česká republika.

2 Regiony, disparity a regionální politika Evropské unie

2.1 Regiony

Existují mnohé definice pojmu region, jednotná definice však nebyla dosud formulována. Slovo **region** pochází z latinských slov „regio“ a „regionis“, jež v překladu znamenají směr, hranice, krajina. Pojem region je velmi neurčitý a používá se v různých souvislostech i významech, nejčastěji je používán v geografických souvislostech – region je tedy místo se specifickým uspořádáním a vnitřní zákonitou strukturou. Region můžeme chápat také jako vzájemně provázané území s řadou společných znaků [5].

Dle Oxfordského slovníku je region:

- oblast s vymezenými charakteristickými rysy, ale ne vždy s pevnými hranicemi,
- administrativní oblast města nebo státu,
- regiony - části států mimo hlavní město či sídlo vlády [54].

Z výše uvedených definic regionu tedy vyplývá, že region je vyčleněné **geografické území** s mnoha **společnými vlastnostmi**, je zpravidla prostorově menší než kontinent či stát a v mnohých případech bývá využíván pro **administrativní účely**.

Charakteristiky pro rozlišení regionu:

- fyzikální (charakter krajiny, např. hornatá, pobřežní, zalesněná),
- klima (např. arktické, tundra, poušť),
- kulturní (např. jazyk – vlámský a valonský region v Belgii),
- etnický původ (např. Wales, Baskicko),
- sdílená historie (např. Bavorsko, Morava).

Region můžeme vymezit také jako subnárodní (území uvnitř státu), nadnárodní (seskupení států) nebo transnárodní území (část území dvou či více států) [8].

2.2 Disparity

Disparity jsou chápány jako „významný rozdíl v hodnotě indikátorů, charakterizujících stupeň rozvoje regionů.“¹ Narozdíl od tradiční regionalistiky, kde byla disparita chápána jako nedostatek regionální politiky, chápe moderní regionalistika tyto jevy jako přirozené a spíše je zde kladen důraz na to, aby nedosahovaly nepřijatelných mezí [5].

Za **příčiny regionálních disparit** lze považovat celou řadu různých **faktorů**, které můžeme dělit na **primární** (relativně nízká mobilita pracovní síly, relativně nízká mobilita kapitálu, geografické faktory, ekonomická struktura regionů či např. institucionální faktory) a **sekundární**, jež vyplývají z faktorů primárních (vnější ekonomika, demografická situace, rigidita nákladů a cen, faktory prostředí nebo např. regionální difference v inovacích a prostředí pro vznik firem) [41].

Disparity se dají vyjádřit různými **ukazateli** jako jsou např. ekonomika (HDP, zaměstnanost podle sektorů národního hospodářství,...), trh práce (nezaměstnanost, zaměstnanost,...), demografie (obyvatelstvo, hustota obyvatel,...), vzdělání, životní prostředí aj. [7].

Na úrovni zkoumání regionálních disparit rozlišujeme **negativní disparity** (zkoumání rozdílnosti subjektů z hlediska jejich zaostávání), na kterých je založen systém podpory zaostávajících regionů, a **pozitivní disparity** (zkoumání rozdílnost subjektů z hlediska jejich jedinečnosti), jež spíše zůstávají mimo zájem politiků a vědců² [42].

Zjištěné disparity mohou mít pro uživatele **hodnotu**:

- **poznávací** (rostoucí poznání o regionech a jejich pozici vůči jiným regionům),
- **motivační** (motivace uživatele k jednání s dlouhodobými dopady),
- **operativní** (vyvolání bezprostředního jednání s cílem dosáhnout bezprostředních účinků),
- **rozhodovací** (disparity jsou východiskem pro dlouhodobá strategická rozhodnutí uživatele) [45].

¹ Malinovský, Sucháček (2006, str. 195).

² Schématické znázornění negativních a pozitivních disparit viz Příloha č. 1.

Disparity můžeme dále členit dle různých hledisek, a to například:

a) z hlediska ovlivnitelnosti regionálních disparit (možnosti jejich zmírňování):

- *neovlivnitelné disparity*:
 - disparity neovlivnitelné ani v budoucnu (disparity přírodních zdrojů),
 - disparity neovlivnitelné dočasně (závislé na rozvoji vědy),
- *ovlivnitelné disparity*:
 - přímo ovlivnitelné disparity (úzká vazba mezi řídicím aktem a dosaženým výsledkem),
 - nepřímo ovlivnitelné disparity (neexistuje úzká vazba mezi použitým nástrojem regionální politiky a danou disparitou),

b) z hlediska dopadů regionálních disparit:

- *dopady disparit citlivé pro obyvatelstvo* (např. rozdíly v příjmech),
- *dopady disparit na ekonomický rozvoj*,
- *dopady disparit na životní prostředí*,

c) z hlediska způsobu vzniku regionálních disparit:

- *samovolně vznikající disparity* (vyvolané např. přírodními šoky jako jsou povodně či vichřice),
- *disparity vznikající činností člověka* (vyvolané např. ekonomickými či politickými vlivy),

d) z hlediska věcného:

- *ekonomické disparity* (týkající se rozdílů v regionálním výstupu),
- *sociální disparity* (týkající se příjmů nebo životní úrovně obyvatelstva),
- *územní disparity* (týkající se geografických a přírodních podmínek),

e) z hlediska časového:

- *regionální disparity působící krátkodobě*,
- *regionální disparity působící dlouhodobě*,

f) z hlediska teritoriálního³:

- *národní úroveň*,
- *regionální úroveň*,
- *municipální úroveň* [43].

³ Obvykle čím nižší je zkoumaný prostorový řád, tím jsou disparity větší a patrnější.

2.3 Regionální politika Evropské unie

2.3.1 Regionální politika

Regionální politikou rozumíme ovlivňování hospodářských procesů v územních částech státu⁴ nebo většího ekonomického prostoru prostřednictvím veřejného sektoru. Dle této definice je regionální politika totožná s regionální hospodářskou politikou a oba tyto pojmy používáme jako synonymum. Regionální politika se odlišuje od politiky územního uspořádání, která představuje rozsáhlejší podobu a koordinaci územního rozvoje určité oblasti prostřednictvím veřejného sektoru [4].

Regionální politika, **objektem** jejíhož **zkoumání jsou regiony**, představuje koncepční i výkonnou činnost státních i regionálních institucí zaměřenou na stanovení hlavních směrů a strategických cílů v regionálním rozvoji a vytváření metod, postupů a zdrojů pro jejich realizaci.

Hlavními cíli regionální politiky jsou:

- podpora regionálního rozvoje orientovaného na vyrovnávání regionálních disparit,
- dosahování růstu blahobytu regionů [7].

Můžeme vymezit **tři základní skupiny argumentů**, proč je v tržních hospodářstvích potřebné vykonávat regionální politiku:

- a) ekonomické motivy (optimální růstová prostorová alokace zdrojů),
- b) sociální motivy (vyrovnávání regionálních nerovností),
- c) ekologické motivy (zmírnění znečištění životního prostředí, zachování přírodních zdrojů).

⁴ Územní části můžeme chápat jako větší oblasti nebo regiony, které jsou vymezené buď podle kritérií stejnorodosti (např. procento nezaměstnanosti nebo důchod na obyvatele) – homogenní regiony nebo podle funkční závislosti (centrum a příslušné zázemí) – funkční regiony [4].

Ekonomické motivy

Podle neoklasické představy by měl tržní mechanismus sám od sebe zabezpečovat optimální rozvojovou alokaci zdrojů v prostoru, proto není regionální politika potřebná. Externí faktory, jako např. nedokonalá mobilita zdrojů, však brání optimální alokaci prostřednictvím trhu. Důsledkem toho jsou např. aglomerace, ve kterých aglomerační náklady převyšují výnosy či inflační efekty způsobené poptávkou po výrobních faktorech převyšující jejich nabídku. Úlohou optimální rozvojové regionální politiky je usměrňovat veřejné investice do těch regionů, ve kterých se očekávají největší výnosy.

Sociální motivy

Základní motivy existence regionální politiky nespočívají pouze v ekonomických, ale především v sociálních cílech. Klíčovým argumentem je, že tržní mechanismus není sám schopen zabezpečit vyrovnaný regionální rozvoj se stejnými příjmovými možnostmi a přibližně rovnocennými životními podmínkami ve všech regionech. Spočívá to v rozdílech ve vybavenosti, výhodách z rozsahu či výhodách aglomerace. Společnosti, v nichž má velký význam sociální rovnost, se pokoušejí pomocí regionální politiky přispět k vyrovnaní podnikatelských a příjmových příležitostí či ostatních životních podmínek mezi jednotlivými regiony. V současnosti se však orientují cíle regionální politiky spíše na stabilizaci regionálních rozdílů (tedy zastavení dalšího vzájemného vzdalování) než na odstranění či zmenšení disparit.

Ekologické motivy

V posledních letech se stávají ekologické cíle v hospodářské i regionální politice stále významnější, a to především z důvodu rostoucího zatížení měst a regionů dopravou, podniků znečišťujících životní prostředí, problémů odvozu odpadů a odvodňování. Zabezpečení přirozených životních podmínek společnosti a zachování přírodního a kulturního prostředí není opět možno očekávat od volně působícího tržního mechanismu, a proto jsou hlavním cílem politiky územního uspořádání, jelikož stále existuje řada volně přístupných statků (např. voda, vzduch), které nic nestojí, a proto s nimi domácnosti a podniky plýtvají [4].

2.3.2 Regionální politika Evropské unie

Určité náznaky potenciální regionální politiky lze nalézt již ve Smlouvě o ESUO nebo ve Smlouvě o EHS, jedná se však spíše o okrajové zmínky. Významným mezníkem pro rozvoj společné regionální politiky bylo však přijetí **Jednotného evropského aktu** (1987), kde byl věnován samostatný oddíl ekonomické a sociální soudržnosti [7].

Evropská unie klade velký důraz na **harmonický vývoj regionů**, čehož důkazem je např. čl. 2 Smlouvy o Evropské unii: „*Unie si stanoví tyto cíle: podporovat hospodářský a sociální pokrok a vysokou úroveň zaměstnanosti a dosahovat vyváženého a udržitelného rozvoje, ... posilováním hospodářské a sociální soudržnosti,...*“ či čl. 2 Smlouvy o Evropském Společenství: „*Posláním Společenství je ... podporovat v celém Společenství harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, ... hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.*“, a proto je zmenšování rozdílů v životní úrovni jednotlivých regionů a předcházení novým regionálním disproporcím prioritním cílem regionální politiky Evropské unie [5].

Evropská unie má dva základní **rozvojové cíle**:

Cíl „Soudržnost a vyvážený rozvoj regionů“:

- snižovat regionální disparity na všech úrovních, včetně nadměrné koncentrace aktivit v tzv. pentagonu⁵,
- revitalizovat málo osídlené a ekonomicky slabé regiony,
- vyvarovat se negativních územních dopadů sektorových politik.

Cíl „Posílení evropské konkurenceschopnosti“:

- silnější integrace evropských regionů do globální ekonomiky včetně budování několika dynamických zón globální ekonomické integrace,
- využití ekonomického potenciálu všech regionů [46].

⁵ Tzv. pentagon je jediná významná zóna globální integrace v Evropě, která je vymezena městy Londýn, Paříž, Miláno, Mnichov a Hamburg. Tato zóna nabízí silné ekonomické funkce a služby, které umožňují vysokou úroveň příjmů a nabízí velmi dobře rozvinutou infrastrukturu [57].

Jedním z výše uvedených cílů je **soudržnost**, což je dle autora knihy European Cohesion Policy Willema Molla „stav, kdy **disparity** v sociální a ekonomické oblasti mezi jednotlivými regiony nebo skupinami uvnitř Evropské unie jsou politicky a společensky **přijatelné**.⁶“

Úroveň soudržnosti je dle autora dána jejím protikladem, nedostatkem koheze, který je vyjadřován velikostí disparit, jež dělí na:

- **ekonomické** – rozdíly v ekonomickém vývoji mezi zeměmi nebo regiony,
- **sociální** – nevyvážená účast různých skupin na společenském životě,
- **územní** – územní nerovnováhy [6].

V Evropské unii existují značné rozdíly, a to jak mezi jednotlivými státy, tak na úrovni regionů⁷, a tak klíčovou roli v oblasti soudržnosti Evropské unie hraje **solidarita**, tedy ochota států bohatších, ekonomicky vyspělejších, přerozdělovat zdroje ve prospěch států méně vyspělých.

2.3.2.1 Cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti pro období 2000-2006

V programovém období **2000-2006** byla regionální politika EU zaměřena na **3 hlavní cíle**, k jejichž dosažení měla k dispozici z rozpočtu Evropské unie celkem **235 mld. EUR** (ve stálých cenách roku 1999).

Cíl 1 – Podpora rozvoje zaostávajících regionů byl určen pro regiony NUTS II s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU, byly zde zařazeny také nejdlehléjší (zámořské) regiony EU a regiony bývalého Cíle 6 (řídce obydlené oblasti). Cíl 1 byl podporován z ERDF, ESF, EAGGF (orientační sekce) a FIFG⁸.

Cíl 2 – Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací byl určen pro regiony postižené socioekonomickou restrukturalizací a nezískávající pomoc z Cíle 1. Týkal se čtyř skupin regionů (na úrovni NUTS III, případně mikroregionů), kde

⁶ Molle (2007, str. 5).

⁷ Evropská komise zveřejňuje pravidelně zprávy o pokroku v oblasti soudržnosti, jejichž součástí bývá stručná analýza rozdílů mezi členskými státy.

⁸ Bližší informace k jednotlivým nástrojům viz kapitola 2.3.2.2.

docházelo k hospodářským a sociálním změnám, a to průmyslových oblastí, venkovských oblastí, městských oblastí a oblastí závislých na rybolovu. Cíl 2 byl podporován z ERDF a ESF.

Cíl 3 – Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělávání byl plošný a jeho záměrem bylo rozvíjení aktivit týkajících se lidských zdrojů. Cíl 3 byl určen pro regiony, které nezískávaly pomoc z Cíle 1 a byl financován z ESF [9].

V programovém období 2000-2006 existovaly také čtyři **iniciativy Společenství**, jež se zaměřovaly na řešení problémů týkajících se většiny členských států a evropských regionů – **EQUAL**⁹, **LEADER+**¹⁰, **URBAN II**¹¹, **INTERREG III**¹². Státy také mohly využívat prostředky **inovačních akcí** [46].

2.3.2.2 Financování cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti v období 2000-2006

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) byl založen v roce 1979 a co do objemu poskytovaných finančních prostředků je největším fondem. Pomáhá snižovat rozdíly mezi úrovněmi jednotlivých regionů, životní úrovní různých regionů a rozsahem zaostávání nejproblematictějších regionů.

Hlavními oblastmi politiky ERDF jsou:

- produktivní investice k vytvoření nebo zachování permanentních pracovních míst,
- investice do infrastruktury,
- rozvoj endogenního potenciálu podporováním lokálního rozvoje a aktivit malého a středního podnikání,
- technická pomoc.

⁹ Zaměřena na boj proti diskriminaci na trhu práce, financována z ESF.

¹⁰ Měla za cíl pomáhat projektům na rozvoj venkova, financována z EAGGF (orientační sekce).

¹¹ Podporovala uskutečňování inovačních strategií ve městech a městských čtvrtích, financována z ERDF.

¹² Napomáhala rozvoji přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce, financována z ERDF.

Cílem **Evropského sociálního fondu** (ESF), který byl založen roku 1958, je pomáhat rozvíjet zaměstnanost podporou zaměstnatelnosti, podnikání a rovných příležitostí a investovat do lidských zdrojů.

Evropský sociální fond je zaměřen na podporu:

- integrace nezaměstnaných (zjm. dlouhodobě nezaměstnaných),
- integrace mladých lidí do pracovního procesu,
- integrace osob vyloučených z trhu práce,
- podpora rovných příležitostí na trhu práce,
- adaptace pracovníků na průmyslové změny,
- stabilizace a růst zaměstnanosti,
- posílení lidského potenciálu ve výzkumu, vědě a technologii,
- posílení systému vzdělávání a další kvalifikace.

Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF)¹³, vznikl v roce 1962 za účelem financování Společné zemědělské politiky. Záruční část EAGGF (95 % všech výdajů fondu) sloužila především k financování Společné zemědělské politiky, podpůrná sekce, jež náležela do sféry strukturálních fondů, financovala zejména operace spadající pod Cíl 1, zaměřovala se na restrukturalizaci a modernizaci zemědělských majetků, ochranu a podporu ekonomického rozvoje znevýhodněných venkovských oblastí.

Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG)¹⁴ se v minulém programovacím období řadil mezi strukturální fondy, i když nebyl klasickým fondem. Byl založen až v roce 1993. Financoval pouze opatření zaměřená na restrukturalizaci rybářského odvětví.

Fond soudržnosti, jež byl zřízen roku 1993, je jedním z nástrojů k dosažení hospodářské a sociální soudržnosti. Fond soudržnosti nepatří mezi strukturální fondy. Na rozdíl od strukturálních fondů je cílem Fondu soudržnosti podporovat rozvoj celého

¹³ Počínaje současným programovacím obdobím (2007-2013) nahrazen EAGGF Zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EAFRD).

¹⁴ Počínaje současným programovacím obdobím (2007-2013) nahrazen FIFG Evropským rybářským fondem (EFF). EAFRD a EFF stojí v současnosti mimo politiku soudržnosti EU.

státu, v důsledku toho má nárok na podporu z Fondu soudržnosti celé území členského státu, které splňuje kritéria (prostředky jsou poskytovány členskými státy Evropské unie s HNP na obyvatele nižším než je 90 % průměru Společenství).

Z Fondu soudržnosti jsou financovány projekty:

- zaměřené na problematiku životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj,
- společného zájmu v oblasti dopravní infrastruktury, přičemž jsou součástí realizace transevropských sítí [9].

2.3.2.3 Cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti pro období 2007-2013

V programovém období **2007-2013** je regionální politika EU zaměřena na **3 hlavní cíle**, k jejichž dosažení má k dispozici z rozpočtu Evropské unie **308 mld. EUR** (ve stálých cenách roku 2004, 346 mld. EUR v běžných cenách roku 2006).

Cíl Konvergence je zaměřen na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů na úrovni NUTS II, které mají HDP na obyvatele nižší než 75 % průměru Evropské unie (EU 25)¹⁵. Dále jsou to regiony, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90 % průměru Evropské unie (EU 25). Tento cíl je financovaný z ERDF, ESF a Fondu soudružnosti.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je zaměřen na podporu regionů na úrovni NUTS II nebo NUTS III, které přesahují limitní ukazatele pro zařazení do cíle Konvergence. Tento cíl je financovaný z ERDF a ESF.

Cíl Evropská územní spolupráce je zaměřen na podporu přeshraniční spolupráce regionů na úrovni NUTS III nacházejících se podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic a všech regionů úrovně NUTS III podél námořních hranic, které jsou od sebe obecně vzdáleny nejvýše 150 kilometrů. Dále je z tohoto cíle podporována meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. Tento cíl je financovaný z ERDF [65].

¹⁵ Cíl Konvergence je určen také na podporu regionů postižených tzv. „statistickým efektem“ (regiony s HDP na obyvatele vyšším než 75 % průměru EU 25 a zároveň regiony s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU 15).

Ve spolupráci Evropské komise s Evropskou investiční bankou, Evropským investičním fondem, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a Rozvojovou bankou Rady Evropy vznikly nové **komunitární iniciativy**:

- **JASPERS** (*Joint Assistance to Support Projects in European Regions* - Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech),
- **JEREMIE** (*Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises* - Společné evropské zdroje pro mikro až středně velké podnikatele),
- **JESSICA** (*Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas* - Společná evropská podpora pro udržitelné investice v městských oblastech).

Účelem těchto iniciativ je podpora členských států a jejich řídicích orgánů ve využívání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Jejich hlavním cílem je pomáhat zemím a regionům zajistit, aby peníze ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti byly využity vhodně a tak zabezpečily co nejlepší ekonomickou návratnost [46].

2.3.2.4 Financování cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti v období 2007-2013

V rámci současného programovacího období 2007-2013 jsou cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti naplňovány prostřednictvím dvou strukturálních fondů (Evropského fondu regionálního rozvoje a Evropského sociálního fondu) a Fondu soudržnosti¹⁶.

¹⁶ Bližší specifikace jednotlivých fondů viz kapitola 2.3.2.2.

2.3.3 Nomenklatura územních statistických jednotek

V Evropské unii se pro nejrůznější vzájemná porovnávání používá **tzv. nomenklatura územních statistických jednotek - NUTS** (z francouzského *La nomenclature des unités territoriales statistiques*):

- **NUTS I** - je územní jednotkou typu velkých oblastí (zemí, makroregionů) daného státu, obvykle je tvořena několika jednotkami v úrovni NUTS II.
- **NUTS II** - je jednotkou řádově nižší, obvykle odpovídá úrovni středního článku územně správního členění daného státu.
- **NUTS III** - je jednotkou vesměs odpovídající úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy¹⁷.
- **LAU I (dřívější NUTS IV)** - jako územní jednotka není v řadě států Evropské unie vymezena.
- **LAU II (dřívější NUTS V)** - je nejmenší lokální jednotkou, zpravidla obce či skupiny obcí [10].

Nomenklatura územních statistických jednotek je základní systematický nástroj pro potřeby statistické, analytické a pro poskytování statistických informací Evropské unii používaný Eurostatem (Evropský statistický úřad), kterým byl také v roce 1988 zaveden.

Legislativně byla tato nomenklatura upravena až v roce 2003 *Nářízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek* [7].

Tab. 2.1: Doporučený počet obyvatel v jednotlivých úrovních NUTS

Úroveň NUTS	Doporučený min. počet obyvatel	Doporučený max. počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>.

¹⁷ Jednotky NUTS II a NUTS III mají přímou vazbu na strukturální fondy (vymezují se podle nich regiony podpory v rámci jednotlivých cílů).

2.3.4 Klíčové ukazatele regionálních disparit politiky Evropské unie

Klíčové ukazatele politiky EU dělíme na:

- strukturální ukazatele (viz dále),
- krátkodobé ukazatele (např. platební bilance, zahraniční obchod),
- dlouhodobé ukazatele (např. regiony a města, obchod a služby),
- ukazatele trvale udržitelného rozvoje (ekonomický rozvoj, veřejné zdraví).

Strukturální ukazatele

V roce 2000 byl na Lisabonském summitu stanoven cíl pro Evropskou unii na následujících 10 let, který klade důraz na vytvoření konkurenceschopné a znalostní ekonomiky schopné udržitelného hospodářského růstu. Po stanovení tohoto ambiciózního cíle byla v Evropské unii započata diskuze, jak bude dosažený pokrok hodnocen. Jarní zpráva Evropské komise v roce 2001, potvrzuje **význam vytvoření hodnotících indikátorů** a bylo rozhodnuto, že bude roční pokrok od přijetí Lisabonské strategie hodnocen na základě vytvořených **35 ukazatelů**. V roce 2002 byly tyto indikátory rozšířeny o oblast životního prostředí, a tak jejich počet vrostl na **42**. Po obrovském navýšení počtu těchto ukazatelů v roce 2003 (100 ukazatelů), byly hodnotící indikátory v roce 2004 zredukovány na **14 základních ukazatelů**, které slouží jako podklad Evropské Radě pro hodnocení naplňování cílů, dnes již reformované, **Lisabonské strategie (2005)** a k politicko-ekonomickým rozhodnutím k dosažení těchto cílů [7].

Strukturální ukazatele pro hodnocení lisabonské strategie dělíme do **6 hlavních oblastí**:

- **Obecné ekonomické prostředí**
 - HDP na osobu v paritě kupní síly
 - Produktivita práce na zaměstnanou osobu
- **Zaměstnanost**
 - Míra zaměstnanosti (podle pohlaví)
 - Míra zaměstnanosti starších pracovníků (podle pohlaví)

- **Inovace a výzkum**
 - Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD)
 - Úroveň dosaženého vzdělání mládeže (podle pohlaví, % populace ve věku 20-24 let s alespoň vyšším sekundárním vzděláním)
- **Ekonomická reforma**
 - Srovnání cenové úrovně konečné spotřeby domácností včetně nepřímých daní
 - Podnikové investice
- **Sociální koheze**
 - Míra rizika chudoby po sociálních dávkách (podle pohlaví)
 - Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti (podle pohlaví)
 - Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (podle pohlaví)
- **Životní prostředí**
 - Emise skleníkových plynů
 - Energetická náročnost národního hospodářství
 - Objem nákladní dopravy vzhledem k HDP [36]

3 Socioekonomická charakteristika České republiky a Rakouska

3.1 Základní charakteristika České republiky a Rakouska

Česká republika je vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě sousedící na západě s Německem, na severu s Polskem, na východě se Slovenskem a na jihu s Rakouskem. Hranice jsou lemovány pohořími, nejvyšší jsou Krkonoše (Sněžka 1 602 m n. m.), podél řek se táhnou nížiny. Po rozpadu Rakousko-uherské říše v roce 1918 vzniklo Československo. Od roku 1948 zde vládl komunismus. Po jeho pádu v roce 1989 byla rozpuštěna 31. 12. 1992 ČSFR a 1. 1. 1993 vznikla samostatná Česká republika.

Rakousko je stejně jako Česká republika vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě sousedící na západě s Lichtenštejnskem a Švýcarskem, na severu s Německem a Českou republikou, na východě se Slovenskem a Maďarskem a na jihu s Itálií a Slovinskem. Většina státu je hornaté povahy (nejvyšší bod Grossglockner 3 798 m n. m.), kolem řeky Dunaj se rozprostírají rozsáhlé nížiny. Rakousko vzniklo na konci první světové války v roce 1918 rozpadem Rakouska-Uherska¹⁸ [12].

Tab. 3.1: Počet jednotlivých územních statistických jednotek v ČR a Rakousku

Územní jednotka	Česká republika	Rakousko
NUTS 0 - stát	1	1
NUTS I - území ¹⁹	1	3
NUTS II - region	8	9
NUTS III - kraj	14	35
LAU I - okres	77	-
LAU II - obec	6 249	2 357

Zdroj: <www.czso.cz>; <www.statistik.at>; vlastní zpracování.

¹⁸ Podrobnější charakteristika České republiky a Rakouska viz Příloha č. 2.

¹⁹ NUTS I v České republice – celé území České republiky, NUTS I v Rakousku – Ostösterreich (Východní Rakousko), Südösterreich (Jižní Rakousko), Westösterreich (Západní Rakousko).

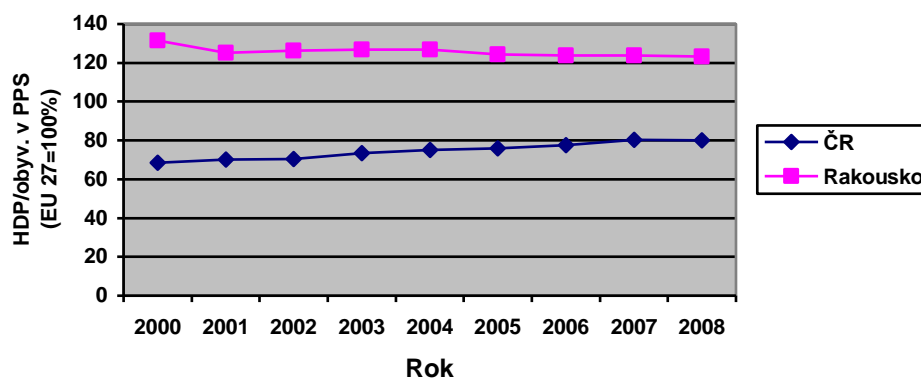
Tab. 3.2: Členství ČR a Rakouska v důležitých mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Organizace	Česká republika	Rakousko
Evropská unie	1. 5. 2004	1. 1. 1995
NATO	12. 3. 1999	Neutrální stát Pouze v NATO/PfP od r. 1995
OECD	21. 12. 1995	14. 12. 1960
UNESCO	Československo od 4. 11. 1945 Česká republika od 22. 2. 1993	13. 8. 1948
WHO	Československo od r. 1946 Česká republika od r. 1993	30. 6. 1947
WTO	1. 1. 1995	1. 1. 1995
Rada Evropy	Československo od r. 1991 Česká republika od r. 1993	16. 4. 1956
OBSE	Československo od r. 1975 Česká republika od r. 1993	25. 6. 1973

Zdroj: Vlastní zpracování dle internetových stránek jednotlivých organizací.

3.2 Ekonomická charakteristika České republiky a Rakouska

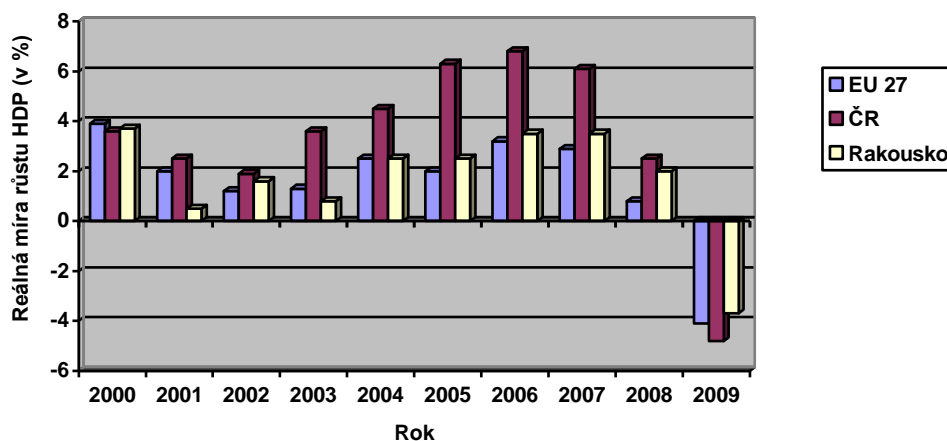
Graf 3.1: HDP na obyvatele v ČR a Rakousku v letech 2000-2008 v PPS (EU 27=100 %)

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010>>; vlastní zpracování.

Z **Grafu 3.1** je jasně patrný náskok Rakouska před Českou republikou v **HDP na obyvatele** v některých letech o více než 30 p. b.. Česká republika vykazovala ve sledovaných letech rovnoměrný růst HDP na obyvatele. V Rakousku naopak docházelo k výkyvům v této oblasti.

Graf 3.2: Reálná míra růstu HDP v ČR a Rakousku v letech 2000-2009 (meziroční změna v %)

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>>; vlastní zpracování.

Z **Grafu 3.2** je patrný pokles HDP, který je způsoben nastupující ekonomickou recesí. Česká republika vykazovala ve sledovaných letech v porovnání s Rakouskem a EU 27 vyšší **míru růstu HDP**, bohužel ale také pokles HDP je vyšší než v daných územích.

Tab. 3.3: Průměrná roční míra inflace v ČR a Rakousku v letech 2000-2009 (HICP)

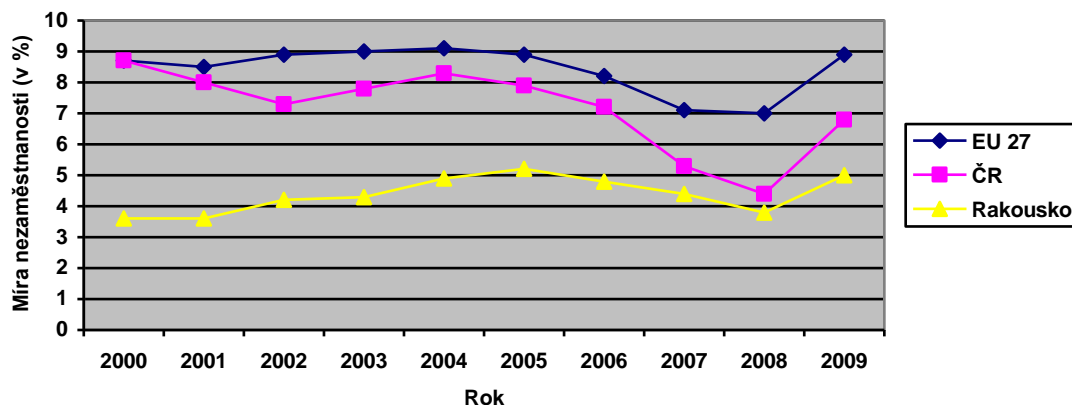
Oblast	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU 27	1,9	2,2	2,1	2,0	2,0	2,2	2,2	2,3	3,7	1,0
ČR	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,6
Rakousko	2,0	2,3	1,7	1,3	2,0	2,1	1,7	2,2	3,2	0,4

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Z **Tabulky 3.5** je patrný nerovnoměrný vývoj **míry inflace** v České republice. Míra inflace v Rakousku se ve většině sledovaných let přibližovala průměrnému vývoji

v Evropské unii. V roce 2009 míra inflace v České republice klesla až na úroveň 0,6 (měřeno HICP) a přiblížila se tak inflaci v Rakousku i EU 27.

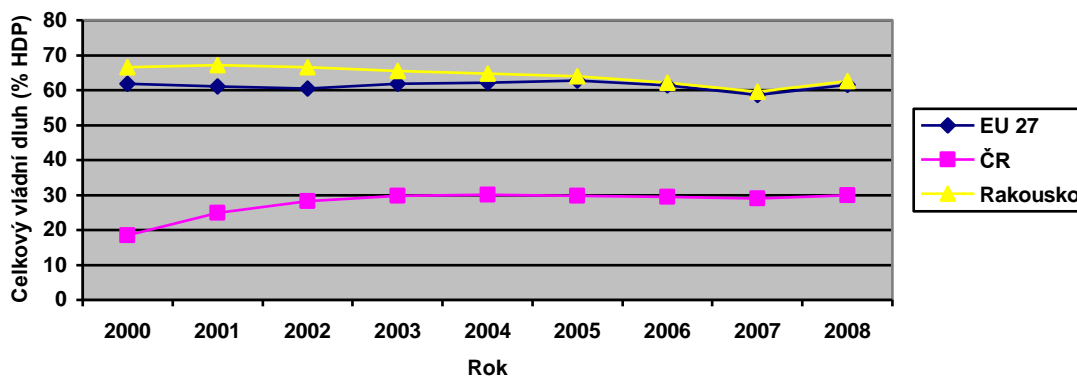
Graf 3.3: Míra nezaměstnanosti v ČR a Rakousku v letech 2000-2009 (v %)

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>>; vlastní zpracování.

Z **Grafu 3.3** zřetelně vyplývá, že Rakousko mělo ve sledovaném období mnohem nižší **míru nezaměstnanosti** než Česká republika, v posledních letech se však míry nezaměstnanosti v obou státech začaly přibližovat a byly hluboko pod průměrem EU 27. Rok 2009 však znamenal pro všechny státy velký nárůst míry nezaměstnanosti.

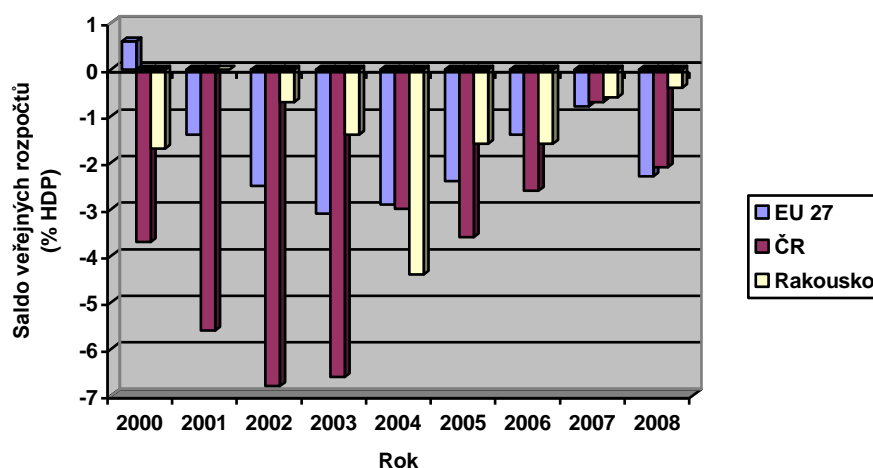
Graf 3.4: Celkový vládní dluh v ČR a Rakousku v letech 2000-2008 (procentní podíl hrubého konsolidovaného vládního dluhu na HDP)

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb090&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Z **Grafu 3.4** je patrné, že vývoj **celkového vládního dluhu**²⁰ v Rakousku odpovídá průměrnému vývoji v EU 27. Dluh v České republice je o více než 30 p. b. nižší než v daných územích.

Graf 3.5: Saldo veřejných rozpočtů v ČR a Rakousku v letech 2000-2008 – procentní podíl rozpočtového salda (přebytku/deficitu) konsolidovaného veřejného sektoru na HDP

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb080&plugin=1>>; vlastní zpracování.

V oblasti **salda veřejných rozpočtů**²¹ si už Česká republika, v porovnání s EU 27 a zejména pak s Rakouskem, nevede tak dobře jako ve vývoji vládního dluhu (viz **Graf 3.5**). Ve většině sledovaných let měla výrazně vyšší saldo než daná území. V posledních letech se však výše salda začíná vyrovnávat a Česká republika se drží na úrovni průměru v EU 27.

²⁰ Výše hrubého veřejného dluhu je jedním z Maastrichtských kritérií (pro vstup do Evropské měnové unie a pro zavedení eura) – podíl veřejného dluhu na HDP nesmí překročit 60 %.

²¹ Výše deficitu veřejného rozpočtu je jedním z Maastrichtských kritérií (pro vstup do Evropské měnové unie a pro zavedení eura) – podíl veřejného rozpočtu na HDP musí být menší než 3 %. Současně tyto požadavky na maximální výši veřejného dluhu a deficitu veřejného rozpočtu musí dodržovat státy, které již jsou členy eurozóny (Pakt stability a růstu).

3.3 Administrativně-politický systém v České republice a Rakousku

Záruku demokracie, že státní moc nebude zneužita proti občanům, představuje princip oddělení mocí. Moc tak nemůže být soustředěna v rukou jednoho státního orgánu, který by byl obtížně kontrolovatelný a potenciálně ohrožoval veřejný život a svobody občanů. **Státní moc** se tedy dělí na tři složky, které zastupují státní orgány, a to na **moc zákonodárnou, výkonnou a soudní**.

Pro správu věcí veřejných potřebuje však stát kromě nejvyšších mocenských orgánů propracovanou organizaci veřejné správy na celém území.

Veřejnou správu můžeme charakterizovat jako správu veřejných záležitostí ve veřejném zájmu. Je to soustava institucí, které mají za úkol řídit stát. Jsou zde zahrnuty veškeré správní činnosti jak na ústřední, tak na místní úrovni. Veřejná správa je členěna na státní správu a samosprávu.

Státní správa je veřejnou správou uskutečňovanou státem a je nutnou součástí veřejné správy každého státu. Prostřednictvím státní správy je uskutečňována státní politika, jež se řídí zájmy a vůlí státu. Dochází zde k uskutečňování vztahů mezi určitým subjektem (kterým je stát samotný) a objektem (který je představován nezávislými jednotkami, např. firmami či občany).

Samospráva je tvořena nestátními orgány disponujícími jistou autonomií a právní subjektivitou a vykonává takovou správní činnost, která jí byla svěřena v rámci delegace státní moci. Realizace samosprávné moci je založena na územním principu a tedy i nezbytné znalosti místního prostředí, proto je samospráva mnohem demokratičtější než státní správa, jelikož každé území má svá specifika, kterými se z centrálních míst nelze zabývat v dostatečné míře [5].

3.3.1 Politický systém v České republice

Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát. Zdrojem veškeré moci je lid, vykonává ji prostřednictvím moci zákonodárné, výkonné a soudní.

Moc zákonodárná v České republice

Zákonodárná moc v České republice náleží **Parlamentu**, který je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem.

Poslanecká sněmovna se skládá z 200 poslanců, s minimálním věkem 21 let, kteří jsou voleni na dobu 4 let. Poslanecká sněmovna má silnější postavení, jsou zde přijímány návrhy zákonů. V čele stojí předseda, který je sněmovnou volen na její ustavující schůzi a může být i odvolán. Podle stranické příslušnosti poslanci vytvářejí poslanecké kluby²². Poslanecká sněmovna také zřizuje komise a výbory.

Senát má 81 senátorů, kteří musí dosáhnout minimálního věku 40 let, volených na 6 let, přičemž se každé 2 roky volí třetina senátorů. Senát funguje jako brzda Poslanecké sněmovny – může neschválit návrh zákona přijatý sněmovnou nebo jí ho vrátit pozměněný. Organizace Senátu je podobná jako u Poslanecké sněmovny – řídí jej předseda, senátoři zakládají výbory a komise a sdružují se v senátorských klubech.

Právo volit má každý občan České republiky starší 18 let.

Moc výkonná v České republice

Výkonná moc v České republice je tvořena vládou, prezidentem a státním zastupitelstvím (zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení).

Vláda je složena z předsedy, místopředsedů a ministrů. **Předsedu vlády** jmenuje prezident republiky, na jeho návrh pak jmenuje ostatní členy. Vláda musí po svém jmenování získat důvěru Poslanecké sněmovny. Každý **ministr** má na starosti určitý rezort z vládní agendy.

²² Pokud nejsou členy žádného klubu, označují se jako nezávislí.

Hlavou státu je **prezident republiky**, který je volen Parlamentem na společné schůzi obou komor na období 5 let.

Pravomoci prezidenta republiky lze rozdělit na:

- **suverénní** (nepotřebuje k nim ničí souhlas) – právo suspenzivního veta, právo jmenovat předsedu vlády a ministry, přijímat demisi vlády, rozpustit Poslaneckou sněmovnu, jmenovat soudce Ústavního soudu,
- **kontrasignační** (potřebuje spolupodpis předsedy vlády) – právo zastupovat stát navenek, sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy, vyhlašovat volby do parlamentu apod.

Moc soudní v České republice

Soudní moc je v České republice vykonávána Ústavním soudem a soustavou soudů. Soudy jsou nezávislé.

Ústavní soud (v Brně) posuzuje, zda je dodržována ústavnost, nejsou porušována lidská práva nebo zda přijatý zákon není v rozporu s ústavou a právním řádem. Skládá se z 15 soudců jmenovaných na 10 let prezidentem se souhlasem Senátu.

Soustava soudů v České republice je čtyřstupňová:

- Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud (oba v Brně),
- vrchní soudy (v Praze a Olomouci),
- krajské soudy (v krajských městech),
- okresní soudy (v bývalých okresních městech) [55].

3.3.2 Územní správa v České republice

Česká republika je z hlediska samosprávního členěna na **obce** (základní územní samosprávní celky) a **kraje** (vyšší územní samosprávní celky) [55].

Nachází se zde také **19 statutárních měst**, které jsou samostatně spravovány zastupitelstvem města a mají zvláštní organizaci, jejich území se může členit na městské obvody nebo části s vlastní samosprávou.

Obce, kterých je v České republice v současnosti 6 249, jsou veřejnoprávní korporací a mají vlastní majetek. Jsou spravovány **zastupitelstvem obce** (města)²³, jehož členové jsou voleni na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva na čtyřleté funkční období. Dalšími orgány zastupitelstva obce (města) jsou rada obce (města), starosta, obecní (městský) úřad a zvláštní orgány obce (města). Do samostatné působnosti obce náleží záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud není zákonem stanoveno jinak. V České republice existují 3 typy obcí: obce, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností [47] [55].

Česká republika se skládá z 14 vyšších územních správních celků – krajů (od 1. 1. 2000). Nejvyšším orgánem kraje je **zastupitelstvo kraje** (čtyřleté funkční období), které volí **hejtmana**, jež zastupuje kraj navenek, dalšími orgány jsou rada kraje a krajský úřad [48] [55].

Dále se v České republice nachází **76 okresů**. K 31. 12. 2002 ukončily okresní úřady svou činnost. Jejich kompetence převzaly zčásti krajské, zčásti obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Po 1. 1. 2003 zůstávají okresy územními obvody soudů, státních zastupitelství, některých organizačních jednotek Policie České republiky, případně jiných státních institucí jako jsou např. katastrální úřady, úřady práce, okresní správa sociálního zabezpečení a používají se jako statistická jednotka [16].

3.3.3 Politický systém v Rakousku²⁴

Rakousko je demokratická republika. Je to spolkový stát tvořený z devíti samostatných zemí: Burgenland, Kärnten (Korutany), Niederösterreich (Dolní Rakousy), Oberösterreich (Horní Rakousy), Salzburg (Salzbursko), Steiermark (Štýrsko), Tirol (Tyrolsko), Vorarlberg, Wien (Víděň). Podle ústavy je v kompetenci zemí všechno, co není výslovně záležitostí celorepublikovou.

²³ Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády [47].

²⁴ Schématické znázornění politického systému v Rakouské republice viz Příloha č. 3.

Moc zákonodárná v Rakousku

Nejvyšším zákonodárným orgánem na celorepublikové úrovni je **Spolkové shromáždění** (Bundesversammlung) o dvou komorách - zákonodárná moc je vykonávána **Národní radou** (Nationalrat) společně se **Spolkovou radou** (Bundesrat). Národní rada o 183 poslancích (kteří musí mít dovršený 18. rok života) je volena lidem na 5 let na základě rovného, přímého, osobního, volného, tajného volebního práva mužů a žen, kteří v den voleb mají dovršený 16. rok života. Reprezentuje všechny občany Rakouska. Spolková rada (Bundesrat) reprezentuje jednotlivé země, skládá se přibližně z 62 poslanců (počet je stanoven prezidentem na základě sčítání lidu, které se uskutečňuje každých 10 let - země s největším počtem obyvatel má 12 mandátů, nejmenší 3 zástupce). Je volena na 5 nebo 6 let zemskými sněmy. Spolková rada má právo schvalovat zákony týkající se zemí, státní rozpočet bere Spolková rada pouze na vědomí. Příležitostně se schází dohromady zástupci dolní (Národní rada) i horní (Spolková rada), tedy Spolkové shromáždění, a to například pokud nově zvolený prezident skládá přísahu a nebo jestliže má přijmout rozhodnutí o vyhlášení války.

Zákonodárným orgánem každé země je **Zemský sněm** (Landtag), který je jednokomorový. Sněm volí hlavu zemské správy, zemského hejtmana (Landeshauptman), zemskou vládu o 7-9 členech a zástupce země ve Spolkové radě. Do zemské správy, nazývané správou nepřímou (mittelbare Verwaltung), spadá mj. zdravotnictví, sociální péče, školy 1. a 2. stupně, místní policie, požární ochrana, kultura, lov a rybářství, ochrana přírody, sport a cestovní ruch. Ze spolkového pověření vykonává správu chudinské péče a péče o mládež, elektrárenství, silniční policie a záležitosti státního občanství.

Moc výkonná v Rakousku

Prezident je volen přímo na dobu 6 let s podmínkou dovršených 35 let, může být zvolen maximálně dvakrát po sobě.

Spolková vláda (Bundesregierung) se skládá z prezidentem jmenovaného kancléře (který je rozhodující postavou spolkové vlády a patří k dominantám rakouského politického života), na jehož návrh prezident jmenuje vicekancléře a 14 resortních ministrů. Ministerstvům podřízené úřady tvoří tzv. přímou spolkovou správu.

Moc soudní v Rakousku

Oddělenou částí státního zřízení je nezávislé soudnictví. Veřejnoprávní část představuje Ústavní soud (Verfassungsgerichtshof), jehož prezidenta, 13 členů a 6 náhradníků jmenuje prezident, a Správní soud (Verwaltungsgerichtshof). Civilní a trestní justice je organizována na spolkové, zemské a okresní úrovni: Nejvyšší soud (Oberste Gerichtshof), 4 vrchní zemské soudy (Oberlandesgerichte), 18 soudů zemských (Landesgerichte) a 192 soudů okresních (Bezirksgerichte), jakož i soudy speciální – obchodní, kartelové, burzovní, pracovní a sociální. V záležitostech trestních a civilních jsou účastni laičtí přísedící [3] [69].

3.3.4 Územní správa v Rakousku

Vyšší územně správní (ne však samosprávnou) jednotkou, na kterou se dělí spolkové země, jsou **politické okresy**. Je jich celkem 84. Zahrnuje se zde také 15 historických **statutárních měst**, která podléhají přímo zemským vládám a mají pravomoc okresu a obce zároveň. Okresní správu jako 1. instanci státní správy vede okresní hejtman (Bezirkshauptman), jmenovaný zemským hejtmanem. Do kompetence okresního hejtmanství patří mj. záležitosti sociální, živnostenské, vodní, dopravní, pasy a řidičské průkazy.

Obce, kterých je v Rakousku v současnosti 2357²⁵, mají v čele volené obecní zastupitelstvo (Vertretung), které ze svých řad volí obecní představenstvo (Vorstand) a starostu (Bürgermeister). Kromě vlastních pravomocí vykonává obec i pravomoc přenesené (bytové záležitosti, volby, sčítání lidu, přihlašovací matriky). V rakouských podmínkách je obecní samospráva jedinou úrovní územní samosprávy, která je neobvykle podrobně upravena v ústavě samotné [3] [2].

²⁵ V 60. letech 20. století bylo však v Rakousku zhruba 4 000 obcí. Reforma místní správy, která byla v tomto období zahájena, vedla k postupnému slučování malých obcí [2].

3.4 Přístup k regionálním disparitám a pojetí regionální politiky v České republice a Rakousku

3.4.1 Přístup k regionálním disparitám a regionální politika v České republice

Regionální politika nehrála v České republice v první polovině devadesátých let tak významnou roli jako ve většině ostatních zemí Evropské unie. Důvodem bylo, že pozornost vlády se věnovala především řešení transformačních problémů na úrovni celého státu a také, že rozdíly mezi jednotlivými regiony nebyly zpočátku tak značné jako v jiných zemích Evropské unie.

S postupným růstem regionálních disparit v socioekonomickém rozvoji **v druhé polovině devadesátých let**, demokratizací a decentralizací rozhodování se situace změnila a **došlo k zásadnímu obratu v české regionální politice**.

V roce 1998 bylo přijato vládou České republiky usnesení *Zásady regionální politiky* a byly stanoveny klíčové úkoly v legislativní, institucionální a programové oblasti k jejichž implementaci byla vypracována řada dokumentů, mezi které patří zejména *Strategie regionálního rozvoje České republiky*, jež byla přijata v červenci roku 2000 a na kterou navazují *Programy rozvoje krajů České republiky*, z nichž byly následně odvozeny operační programy na úrovni regionů NUTS II.

Současnou regionální politiku v České republice můžeme chápat jako „koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů v České republice, ke snižování neodůvodněných rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a ke zlepšení regionální hospodářské struktury.“²⁶

Hlavními **aktéry regionálního rozvoje** v České republice jsou zákonodárné složky státu, výkonné složky státu, regionální rady, orgány samosprávy, řídicí a monitorovací orgány, rozvojové agentury s celostátní či regionální působností, hospodářské a agrární komory, zájmová sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské organizace, agentury, instituce veřejného sektoru, nestátní neziskové instituce, subjekty soukromého sektoru [9].

²⁶ Wokoun (2003, str. 208-209).

Přístup k regionálním disparitám se měnil v České republice s jejich postupným růstem (po nastartování ekonomické transformace). Zpočátku jim vláda nepřikládala velký význam a jejich růst byl podceněn. Regionální rozdílnosti přinesly v období restrukturalizace výrazné nerovnováhy, které většinou přetrvávají dodnes. Za hlavní rys regionálních disparit v České republice je považována, z hlediska ekonomického, silná dominance Prahy oproti ostatním regionům [66].

3.4.2 Přístup k regionálním disparitám a regionální politika v Rakousku

V Rakousku je regionální politika chápána jako ekonomická **podoblast územního plánování** a je zaměřena na následující oblasti:

- a) **vyrovnávání rozdílů**, tj. minimalizace regionálních disparit v oblasti příjmů,
- b) **podpora hospodářského růstu**, jež je předpokladem pro dosažení plné zaměstnanosti,
- c) **stabilita** – snaha prostřednictvím regionální politiky tlumit konjunkturální a strukturální krize a vytvářet tak vyváženou ekonomickou strukturu.

Tyto cíle však mohou v některých případech působit konfliktně (např. dosažení ekonomického růstu a vyrovnávání disparit).

Regionální politiku rakouských spolkových zemí můžeme rozčlenit do tří oblastí:

- a) **programy vyrovnávání rozdílů a růstu**, jejichž cílem je střednědobé a dlouhodobé zvyšování ekonomického potenciálu regionu, a tedy i nabídky pracovních míst,
- b) **krátkodobá stabilizační politika** - účelná opatření k zajištění existujícího stavu ekonomických aktivit v daném regionu, snaha zabránit konjunkturálním výkyvům, čelit nebezpečí nezaměstnanosti v regionech v důsledku krachů firem,
- c) **dlouhodobá stabilizační politika** - týká se zejména péče o úroveň stávajících podniků, redukce konjunkturálních a strukturálních problémů a snahy o zajištění stabilních příjmů a zaměstnanosti v regionu.

Nositeli regionální politiky v Rakousku jsou v první řadě jednotlivé spolkové země. Dle rozhodnutí Ústavního soudu v Rakousku je zemské a územní plánování

záležitostí spolkových zemí, a to v případě, pokud nezasahují do opatření, která jsou pod přímou kompetencí státu, tj. oblast infrastruktury a regionálního ekonomického plánování.

V územním plánování tedy dominují jednotlivé spolkové země a stát uskutečňuje ekonomicko-politická opatření, která jsou na celostátní úrovni účinnější a vyžadují menší náklady než v případě realizace na úrovni spolkových zemí [9].

V Rakousku, které se řadí mezi nejvyspělejší země Evropské unie, je stěžejní váha intervencí přenesena na úroveň jednotlivých spolkových zemí a je zde kladen silný důraz na endogenní faktory rozvoje (tedy snahu využívat vlastní rozvojový potenciál regionů a respektovat jeho specifika), zvyšování potenciálu regionů a úsilí, aby se spolkové země nespolehaly pouze na přerozdělování národních zdrojů či zdrojů z Evropské unie. Na spolkové země jsou také přeneseny hlavní rozhodovací pravomoci a způsoby financování regionální politiky [44] [58].

3.5 Čerpání prostředků z Evropské unie Českou republikou a Rakouskem

Jak Rakousko, tak Česká republika jsou členy Evropské unie a využívají prostředky ze Strukturálních fondů, Česká republika navíc ještě z Fondu soudržnosti. Vzhledem k jejich odlišné ekonomické vyspělosti jsou však alokace, kterou tyto státy přijímají, i zařazení jednotlivých regionů do cílů politiky soudržnosti, rozdílné²⁷.

V **minulém programovacím období**, které bylo pro **Českou republiku**, vzhledem k tomu, že vstoupila do Evropské unie 1. května 2004, zkrácené (**2004-2006**), jsme disponovali částkou **2,63 mld. EUR**. Tyto prostředky byly použity k financování projektů ze 4 sektorových operačních programů, 1 regionálního operačního programu, 2 jednotných programových dokumentů, 2 iniciativ Společenství a projektů financovaných z Fondu soudržnosti. Do Cíle 1 bylo zařazeno 7 regionů soudržnosti, do Cílů 2 a 3 patřila Praha.

²⁷ Zařazení regionů soudržnosti do jednotlivých cílů současného programovacího období, rozdělení prostředků EU na politiku soudržnosti 2007-2013 mezi jednotlivé členské státy a operační programy České republiky a Rakouska současného a minulého programovacího období viz Přílohy č. 4-12.

Na **období 2007-2013** získala Česká republika z prostředků Evropské unie více než desetinásobek alokace minulého programovacího období – **26,7 mld. EUR**, z nichž je financováno 24 operačních programů a 2 síťové operační programy. Do cíle Konvergence je zařazeno 7 regionů soudržnosti. Z cíle Regionální konkurenceschopnost čerpá prostředky pouze Praha.

Rakousko disponovalo v minulém programovacím období (**2000-2006**) částkou **1,98 mld. EUR**, ze které bylo financováno 8 regionálních operačních programů, 1 jednotný programový dokument, Operační program Rakousko 2000-2006 a 4 iniciativy Společenství. Do Cíle 1 byl zařazen pouze region soudržnosti Burgenland, ostatní regiony čerpaly prostředky z Cílů 2 a 3.

V rámci období **2007-2014** byla Rakousku přidělena částka **1,46 mld. EUR** na financování projektů z 25 operačních programů. Do cíle Konvergence byl zařazen opět pouze region soudržnosti Burgenland, ostatních 8 regionů čerpalo prostředky z cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost²⁸.

²⁸ Kapitola sestavena dle zdrojů uvedených v Přílohách č. 4-12.

4 Komparace prostorových disparit na úrovni regionů NUTS II v České republice a Rakousku

4.1 Základní charakteristika jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku

4.1.1 Základní charakteristika jednotlivých regionů NUTS II v České republice

Praha

Praha, hlavní město České republiky, patří k nejdynamičtějším a nejúspěšnějším regionům Střední Evropy. Narozdíl od ostatních regionů NUTS II v České republice nemůže vzhledem k její vyspělosti čerpat prostředky z cíle Konvergence. Je statutárním městem²⁹, krajem i regionem soudržnosti. Z hlediska výkonu státní správy je Praha rozdělena na 22 správních obvodů a z hlediska samosprávného se člení na 57 autonomních městských částí. Praha je sídlem mnoha státních i nadstátních institucí. Má dynamicky se rozvíjející sektor služeb a nezaměstnanost je zde v porovnání s ostatními regiony České republiky velmi nízká. Působí tady řada významných českých i zahraničních podniků především v oblasti služeb, telekomunikací a financí. Praha disponuje rozsáhlou dopravní infrastrukturou a je hlavním centrem České republiky pro mezinárodní dopravu. Mnohé pražské památky přilákají ročně miliony turistů ze zemí celého světa, což činí Prahu jedním z nejnavštěvovanějších měst Evropy.

Střední Čechy

Střední Čechy, které jsou současně regionem NUTS II i krajem, leží ve středu České republiky a zcela obklopují hlavní město Prahu. Správní instituce regionu se nacházejí v Praze. Střední Čechy mají vysoký podíl na české průmyslové produkci. Jsou zde zastoupena téměř všechna průmyslová odvětví. Vyrábí se tady 11 % celkové produkce elektřiny v České republice. Region je také významným zemědělským

²⁹ Jehož postavení je upraveno Zákonem č. 131/2000 Sb., o hl. městě Praze.

producentem, zejména co se týká obilovin, cukrové řepy a chovu dobytka. Jeho poloha v centru země a úzké propojení s Prahou vytváří dobré příležitosti a podmínky pro zaměstnávání, bydlení, investice, dopravní síť a rozvoj podnikatelských aktivit. Působí zde mnoho podniků s významnou zahraniční účastí. Největším z nich je automobilka Škoda v Mladé Boleslavi. Nezaměstnanost v tomto regionu je v porovnání s ostatními regiony České republiky nízká, nicméně zde existují výrazné rozdíly v rámci regionu. Obecně lze říci, že čím blíže k hlavnímu městu (a lepší dopravní dostupností do hlavního města), tím nižší míra nezaměstnanosti. Na území regionu Střední Čechy se nachází řada významných historických památek.

Jihozápad

Region Jihozápad se nachází na jihozápadu České republiky, je tvořen dvěma kraji, Jihočeským a Plzeňským a sousedí s Rakouskem a Německem. Zemědělský sektor se v tomto regionu zaměřuje na rostlinnou výrobu, a to především na pěstování obilovin, olejnin a brambor. V chovu zvířat vítězí chov dobytka a prasat. Tradičním potravinářským produktům regionu dominuje výroba piva. Má zde také obrovskou tradici rybaření, chová se tady polovina celkové produkce ryb v České republice. Útlum těžkého průmyslu byl v regionu Jihozápad kompenzován nárůstem zaměstnanosti ve službách a především novými přímými zahraničními investicemi, nejčastěji spojenými s rostoucí automobilovou a elektrotechnickou výrobou. Jihozápad je významnou turistickou a rekreační oblastí.

Severozápad

Region Severozápad leží na hranici České republiky a Spolkové republiky Německo a je tvořen dvěma kraji, Karlovarským a Ústeckým. Region, a to zejména Mostecko a Sokolovsko, patří v České republice k oblastem s nejvíce znečištěným životním prostředím, což je důsledkem rozsáhlé těžby uhlí. Severozápad se z pohledu celkové výkonnosti nachází hluboko pod průměrem Evropské unie i České republiky. Bariérou tohoto regionu je zejména negativní odvětvová struktura, vyznačující se vysokým podílem průmyslových oborů oproti stále nízkému zastoupení terciární sféry.

Severovýchod

Region Severovýchod se nachází v severní části České republiky a je tvořen třemi kraji, Libereckým, Královohradeckým a Pardubickým. Tento region lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s rozvinutými službami a cestovním ruchem. Nachází se zde Krkonošský národní park, který je známý nejvyšší koncentrací cestovního ruchu v celé České republice (s výjimkou Prahy). Charakteristická je dlouholetá tradice některých průmyslových odvětví – strojírenství, textilní výroby, potravinářství, stavebnictví, chemického a elektrotechnického průmyslu zejména v Pardubickém kraji, sklářské a bižuterní výroby na Liberecku, výroby hudebních nástrojů na Královohradecku.

Jihovýchod

Region Jihovýchod leží na jihu České republiky a je tvořen dvěma kraji, Jihomoravským a Vysočinou. Ekonomika regionu je ovlivňována Brnem a Prahou, obě tato města spojuje dálnice, která prochází touto oblastí. V regionu je silná tradice průmyslové výroby – zpracovávání dřeva, výroba skla, strojírenství, hutnictví, textilní a potravinářský průmysl. Je příznivý pro produkci mléka, brambor a řepky a nachází se zde velké množství zalesněných oblastí. Jihovýchod je také vyhledávaným cílem turistů. Z hlediska nabídky vysokoškolských vzdělávacích institucí a vědeckých zařízení představuje region Jihovýchod po Praze druhé nejvýznamnější vysokoškolské a vědecké centrum České republiky.

Střední Morava

Region Střední Morava se nachází na východě České republiky a je složen ze dvou krajů, Olomouckého a Zlínského. Střední Morava je podprůměrně rozvinutým regionem, a to jak v rámci České republiky, tak v rámci Evropské unie³⁰. V porovnání s Evropskou unií si tento region stojí dobře v oblasti primárního sektoru, naopak podíl služeb zůstává daleko za průměrem Evropské unie. Dlouholetá tradice zdejšího zpracovatelského průmyslu sahá až do 19. století. Ačkoliv tady vždy převažovaly

³⁰ V porovnání s novými členskými zeměmi, které vstoupily do Evropské unie v letech 2004 a 2007 je však ekonomická vyspělost nadprůměrná.

tradiční odvětví jako potravinářský a strojí průmysl, je zde mnoho jiných důležitých podniků vyrábějících chemikálie, elektrické spotřebiče, plasty a stavební materiály. Díky zahraničním investicím vznikají v průmyslových zónách nové podniky vyrábějící zejména stroje a elektroniku. Region Střední Morava je také významnou turistickou destinací.

Moravskoslezsko

Region Moravskoslezsko se nachází v severovýchodní části České republiky a sousedí s Polskem a Slovenskou republikou. Toto území, které představuje současně statistickou jednotku NUTS III (Moravskoslezský kraj) i NUTS II (region soudržnosti Moravskoslezsko), je výrazně multietnické a v porovnání s ostatními kraji v České republice zde žije nejvíce Romů. Za hospodářské a společenské centrum regionu je považováno statutární město Ostrava. Moravskoslezsko bylo vždy považováno za průmyslové centrum České republiky. Průmysl zde zaměstnává více než polovinu produktivní populace. Nejvýznamnější je těžba uhlí, výroba energie a ocelářský průmysl. Dále je zde podstatná výroba chemikálií, léčiv, skla, papíru, textilu a piva. Kromě výrobního sektoru je stejně významný rozvoj strategických služeb. V regionu sídlí řada poboček mezinárodních bank. Moravskoslezsko disponuje kvalitní moderní průmyslovou infrastrukturou, která zahrnuje jak dopravní síť, tak podpůrné služby a může nabídnout vysoce vzdělanou pracovní sílu. V souvislosti s restrukturalizací průmyslu a s útlumem těžkého průmyslu zde však dochází k nárůstu nezaměstnanosti. V kraji je značný potenciál cestovního ruchu³¹.

³¹ Kapitola zpracována na základě Eurostat - Portrait of the Regions (<http://circa.europa.eu/irc/dsis/regportraits/info/data/en/index.htm>) a operačních programů jednotlivých regionů NUTS II (<http://www.strukturalni-fondy.cz/>). Globální cíle jednotlivých regionálních operačních programů České republiky v programovém období 2007-2013 viz Příloha č. 13.

4.1.2 Základní charakteristika jednotlivých regionů NUTS II v Rakousku

Burgenland

Region Burgenland leží na východě Rakouska, sousedí s Maďarskem, Slovenskem a Slovinskem. Součástí Rakouska se stal až v roce 1921 (do té doby patřil dlouhou dobu Maďarsku, resp. Uhersku). Hlavním městem této spolkové země, která se člení na 7 politických okresů a 2 statutární města, je Eibiswil. V Burgenlandu se usadila rozsáhlá chorvatsky a maďarsky mluvící menšina. Donedávna byl tento region především zemědělskou oblastí, v současnosti se zde začíná rozmáhat také turismus, a to zejména kolem Neusiedler See (Neziderské jezero). Velká část obyvatelstva stále pracuje v zemědělství, rybářství, myslivosti a lesnictví. Tato odvětví ale procházejí restrukturalizací, což má vliv na růst nezaměstnanosti. Burgenland je jako jediná spolková země Rakouska zařazen do cíle Konvergence.

Niederösterreich (Dolní Rakousy)

Region Dolní Rakousy se nachází na severovýchodě Rakouska, sousedí na severu s Českou republikou, na východě se Slovenskem a obklopuje hlavní město Vídeň, kam dojíždí za prací mnoho lidí z této oblasti. Spolková země Dolní Rakousy se tradičně člení na 4 čtvrti (Weinviertel – Vinná čtvrť, Waldviertel – Lesní čtvrť, Mostviertel – Moštová čtvrť, Industrieviertel – Průmyslová čtvrť) a 21 politických okresů a 4 statutární města. Jejím hlavním městem je St. Pölten. Celou oblastí Dolní Rakousy protéká řeka Dunaj, na jihu se rozprostírají Alpy. Klíčovým odvětvím je zemědělství. Nachází se tady téměř polovina rakouského chemického průmyslu a také zde má velký význam výroba potravin, nápojů a tabáku. Problémovými oblastmi jsou okrajové regiony a některé starší průmyslové zóny, které se potýkají se strukturálními problémy. Region Dolní Rakousy má nejvíce rozvinuté silniční a železniční síť v Rakousku.

Wien (Viedeň)

Viedeň, hlavní město Rakouska, se stala spolkovou zemí roku 1922 a je zcela obklopena Dolními Rakousy. Je administrativně rozdělena do 23 samosprávných městských okresů. Dříve byla významným průmyslovým centrem, v současnosti se více soustředí na odvětví služeb. V sekundárním sektoru tradičně dominuje spotřební průmysl. Krása města ležícího na Dunaji a množství jejích kulturních památek dělají z Vídně hlavní středisko cestovního ruchu. Sídli zde také řada mezinárodních organizací (např. OECD, OBSE). Vídeň je důležitým centrem pro zaměstnání pracovníků ze sousedních regionů, a to jak na národní, tak nadnárodní úrovni. Z okolních regionů Burgenland a Dolní Rakousy zde dojíždí denně za prací více než 200 000 lidí. Ačkoli se ve Vídni nachází 23 % pracovních míst Rakouska, žije zde přes 50 % vysokoškolsky vzdělaných lidí z celého státu.

Kärnten (Korutany)

Region Korutany se nachází v jižní části Rakouska a sousedí s Itálií a Slovinskem. Hlavním městem této spolkové země, která se člení na 8 politických okresů a 2 statutární města, je Klagenfurt. Na severu Korutan se rozprostírají centrální Alpy a nejvyšší hora Rakouska Grossglockner (3 798 m n. m.). Díky své malebnosti a rozmanitosti krajiny jsou Korutany významnou turistickou oblastí. Zdejší průmysl se zaměřuje především na výrobu elektroniky a elektrotechniky, potravin a nápojů, kovů, stavebních materiálů a na strojírenství. Korutany mají velký podíl zalesněné oblasti, lesy tvoří přes 50 % regionu, proto je důležitým odvětvím dřevozpracující průmysl.

Steiermark (Štýrsko)

Region Štýrsko leží na jihovýchodě Rakouska a hraničí se Slovinskem. Tato spolková země se člení na 16 politických okresů a statutární město Graz (Štýrský Hradec), který je současně jejím hlavním městem. Štýrsko má více dřeva, než kterákoliv jiná spolková země, 57 % tohoto regionu tvoří lesy, je tedy centrem lesnického průmyslu. Země se však potýká se závažnými problémy spojenými s poklesem těžkého průmyslu. Významnou roli v tomto regionu hraje cestovní ruch, a to zejména na venkově.

Oberösterreich (Horní Rakousy)

Region Horní Rakousy se nachází na severu Rakouska a hraničí s Německem a Českou republikou. Hlavním městem této spolkové země, která se člení na 15 politických okresů a 3 statutární města, je Linz (Linec). Centrální část Horních Rakous je považována za nejvýznamnější průmyslovou a exportní oblast Rakouska. Jsou zde však problémy v odvětví výroby železa a oceli. Turisty láká krása zdejších jezer v oblasti Salzkammergut (Solná komora), Alpy a Mühlviertel (Mlýnská čtvrť).

Salzburg (Salzbursko)

Region Salzbursko leží ve střední části Rakouska a sousedí s Německem a Itálií. Tato spolková země se člení na 5 politických okresů a statutární město Salzburg (Solnohrad), který je současně jejím hlavním městem. Hospodářství regionu stojí na třech hlavních pilířích: průmyslu, službách a cestovním ruchu. Většina této oblasti leží v Alpách a velká část je tvořena národními parky (Hohe Tauren, Kalkhochalpen).

Tirol (Tyrolsko)

Region Tyrolsko se nachází na západě Rakouska, sousedí s Itálií, Německem a Švýcarskem a dělí se na dvě části – větší Severní Tyrolsko a menší Východní Tyrolsko, tyto části jsou navzájem odděleny Salzburskem. Tato spolková země se člení na 8 politických okresů a statutární město Innsbruck, které je současně jejím hlavním městem. Tyrolsko má rozsáhlý průmyslový sektor a vzhledem k alpské scénérii je také významnou turistickou oblastí. Tyrolská ekonomika těží z toho, že je ideálně situována mezi důležitými hospodářskými oblastmi v jižním Německu a severní Itálii. Kdysi významný těžební průmysl (sůl, stříbro, měď, železná ruda) zde dnes hraje už velmi malou roli.

Vorarlberg (Vorarlbersko)

Vorarlbersko je nejzápadnější region Rakouska, sousedí s Německem, Švýcarskem a Lichtenštejnskem. Hlavním městem této spolkové země, která se člení na 4 politické okresy, je Bregenz. Většina obyvatelstva tohoto regionu žije v silné průmyslové oblasti v okolí Rýna a kolem Bodamského jezera. Zdejší textilní průmysl

sice bojuje o přežití, ale stále tvoří hlavní podíl rakouské výroby textilu. Dalším důležitým odvětvím je produkce energie a vody a cestovní ruch³².

4.2 Analýza prostorových disparit na úrovni regionů NUTS II v České republice a Rakousku s využitím vybraných ukazatelů

V následující kapitole budou pomocí tabulek porovnány disparity mezi jednotlivými regiony NUTS II v České republice a Rakousku. Ukazatele regionálních disparit byly rozděleny do 4 skupin, a to na demografické a územní ukazatele, ukazatele ekonomické úrovně, ukazatele trhu práce a ostatní ukazatele. Pro lepší dokreslení daných údajů zde bude dopočítán variační koeficient³³ jednotlivých ukazatelů.

Vzorec pro výpočet variačního koeficientu: $v = \frac{s_x}{\bar{x}}$,

kde v – variační koeficient³⁴, s_x - směrodatná odchylka a \bar{x} - střední hodnota,

přičemž **vzorec pro výpočet směrodatné odchylky:** $s_x = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}$,

kde s_x - směrodatná odchylka, x_i - hodnota statistického znaku, \bar{x} - střední hodnota a N - rozsah souboru,

a vzorec pro výpočet střední hodnoty: $\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_i$,

kde \bar{x} - střední hodnota, x_i - hodnota statistického znaku a N - rozsah souboru [40].

³² Kapitola zpracována na základě Eurostat - Portrait of the Regions (<http://circa.europa.eu/irc/dsis/regportraits/info/data/en/index.htm>) a operačních programů jednotlivých regionů NUTS II (<http://www.oerok.gv.at>). Globální cíle jednotlivých regionálních operačních programů Rakouska v programovém období 2007-2013 viz Příloha č. 14.

³³ Variační koeficient je bezrozměrné číslo, nejčastěji udávané v procentech (po vynásobení stem). Variační koeficient daného ukazatele je nula, když je velikost ukazatele ve všech sledovaných regionech identická. Čím je hodnota variačního koeficientu vyšší, tím vyšší jsou také rozdíly mezi regiony.

³⁴ V následujících tabulkách bude používána pro variační koeficient zkratka VK.

4.2.1 Demografické a územní ukazatele regionů NUTS II v České republice a Rakousku

Kapitola se zabývá komparací jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku z hlediska počtu obyvatel, rozlohy, hustoty obyvatelstva a počtu jednotek NUTS III, LAU I a LAU II v jednotlivých regionech NUTS II.

Co se týče **počtu obyvatel**, tak z **Tabulky 4.1** je patrné, že v České republice je rozložení obyvatelstva mezi jednotlivé regiony NUTS II velmi rovnoměrné, zatímco v Rakousku jsou mezi jednotlivými regiony, z hlediska počtu obyvatel, velké rozdíly (což dokazuje i vysoký variační koeficient tohoto ukazatele v Rakousku). Rozdíl mezi regionem s největším počtem (Jihovýchod) a nejmenším počtem obyvatel (Severozápad) v České republice je 523 852 obyvatel, v Rakousku je však tento rozdíl 1 404 153 obyvatel (nejvíce Wien, nejméně Burgenland). Dle mého názoru je toto rozložení dáno tím, že regiony NUTS II v České republice byly vytvořeny „uměle“ sloučením několika krajů tak, aby počet obyvatel jednotlivých regionů byl podobný, zatímco regiony NUTS II v Rakousku jsou tvořeny jednotlivými spolkovými zeměmi, které vznikly, dalo by se říci, přirozeným vývojem. Vzhledem k nižšímu celkovému počtu obyvatel Rakouska by se také dalo očekávat, že bude mít Rakousko menší počet regionů NUTS II než Česká republika. Jak již ale bylo zmíněno, rozdělení NUTS II v Rakousku odpovídá tradičnímu členění na spolkové země, kterých je 9, proto má Rakousko větší počet regionů soudržnosti a tím pádem i mnohem menší počet obyvatel v jednotlivých regionech. Výjimku tvoří pouze regiony Niederösterreich, Wien, Steiermark a Oberösterreich, jež vysoce převyšují počet obyvatel v ostatních spolkových zemích a které jako jediné splňují v Rakousku podmínku doporučeného počtu obyvatel pro region NUTS II (800 000 – 3 000 000 obyvatel).

Z hlediska **rozlohy** (**Tabulka 4.2**) jednotlivých regionů NUTS II jsou si Rakousko a Česká republika velmi podobné, v obou zemích dominují hlavní města jako nejmenší regiony a dle očekávání také jako regiony s velmi vysokou **hustotou obyvatelstva** (**Tabulka 4.3**). Nejmenším regionem České republiky je tedy Praha, největším Jihozápad (rozdíl 17 121 km²), nejmenším regionem v Rakousku Wien, největší Niederösterreich (rozdíl 18 872 km²).

V oblasti členění regionů NUTS II na další úrovně (Tabulka 4.4) se však Česká republika a Rakousko liší. Česká republika se člení na 14 jednotek NUTS III, přičemž jednotlivé regiony NUTS II se skládají z 1-3 krajů. V Rakousku je jednotek NUTS III 35 (regiony NUTS II rozděleny na 1-7 krajů). Okresů (LAU I) je v České republice 77, v Rakousku se členění LAU I nepoužívá (některé zdroje uvádí, že toto rozdělení odpovídá členění NUTS III). Česká republika má také větší počet obcí v jednotlivých regionech NUTS II (celkem 6 249) než Rakousko (celkem 2 357).

Tab. 4.1: Počet obyvatel v regionech NUTS II v ČR a Rakousku

NUTS II v ČR	Počet obyvatel (k 30. 9. 2009)	NUTS II v Rakousku	Počet obyvatel (k 1. 1. 2009)
Praha	1 246 406	Burgenland	283 118
Střední Čechy	1 244 200	Niederösterreich	1 605 122
Jihozápad	1 208 395	Wien	1 687 271
Severozápad	1 143 005	Kärnten	560 605
Severovýchod	1 509 681	Steiermark	1 207 479
Jihovýchod	1 666 857	Oberösterreich	1 410 403
Střední Morava	1 233 620	Salzburg	529 217
Moravskoslezsko	1 249 033	Tirol	704 472
VK v ČR	12,7 %	Vorarlberg	367 573
		VK v Rakousku	55,9 %

Zdroj: <<http://www.czso.cz/>>; <http://www.statistik.at/web_de/statistiken/regionales/regionale_gliederungen/bundeslaender/index.html>; vlastní zpracování.

Tab. 4.2: Rozloha regionů NUTS II v ČR a Rakousku (v km²)

NUTS II v ČR	Rozloha	NUTS II v Rakousku	Rozloha
Praha	496	Burgenland	3 961
Střední Čechy	11 014	Niederösterreich	19 186
Jihozápad	17 617	Wien	414
Severozápad	8 649	Kärnten	9 538
Severovýchod	12 440	Steiermark	16 401
Jihovýchod	13 990	Oberösterreich	11 979
Střední Morava	9 231	Salzburg	7 156
Moravskoslezsko	5 445	Tirol	12 640
VK v ČR	50,0 %	Vorarlberg	2 601
		VK v Rakousku	64,3 %

Zdroj: <<http://www.czso.cz/>>; <http://www.statistik.at/web_de/statistiken/regionales/regionale_gliederungen/bundeslaender/index.html>; vlastní zpracování.

Tab. 4.3: Hustota obyvatelstva na km² v regionech NUTS II v ČR a Rakousku

NUTS II v ČR	Hustota obyvatelstva	NUTS II v Rakousku	Hustota obyvatelstva
Praha	2 512	Burgenland	72
Střední Čechy	113	Niederösterreich	84
Jihozápad	69	Wien	4069
Severozápad	132	Kärnten	59
Severovýchod	121	Steiermark	74
Jihovýchod	119	Oberösterreich	118
Střední Morava	133	Salzburg	74
Moravskoslezsko	229	Tirol	56
VK v ČR	184,0 %	Vorarlberg	141
		VK v Rakousku	237,4 %

Zdroj: Vlastní výpočet dle Tabulek 4.1 a 4.2.

Tab. 4.4: Počet jednotek NUTS III, LAU I a LAU II v regionech NUTS II v České republice a Rakousku

NUTS II v ČR	NUTS III	LAU I	LAU II	NUTS II v Rak.	NUTS III	LAU I	LAU II
Praha	1	1	1	Burgenland	3	-	171
Střední Čechy	1	12	1 146	Niederösterreich	7	-	573
Jihozápad	2	14	1 124	Wien	1	-	1
Severozápad	2	10	486	Kärnten	3	-	132
Severovýchod	3	13	1 114	Steiermark	6	-	542
Jihovýchod	2	12	1 377	Oberösterreich	5	-	444
Střední Morava	2	9	702	Salzburg	3	-	119
Moravskoslezsko	1	6	299	Tirol	5	-	279
Celkem	14	77	6 249	Vorarlberg	2	-	96
VK v ČR	37,8 %	41,9 %	58,2 %	Celkem	35	-	2 357
				VK v Rakousku	47,6 %	-	75,3 %

Zdroj: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/home_regions_en.html>; vlastní zpracování.

4.2.2 Ukazatele ekonomické úrovně regionů NUTS II v České republice a Rakousku

Kapitola se zabývá komparací jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku z hlediska HDP na obyvatele, HDP na obyvatele vyjádřeného jako procento průměru EU 27 a z hlediska reálné míry růstu regionálního HDP.

Co se týče ukazatele **HDP na obyvatele** (v PPS), tak z **Tabulek 4.5 a 4.6** je patrná silná dominance Prahy v České republice, jejíž HDP na obyvatele je oproti ostatním českým regionům více než dvojnásobné. Taktéž hlavní město Rakouska, Vídeň, má HDP na obyvatele vyšší než ostatní regiony, tento rozdíl je však méně zřetelný než v případě Prahy a ostatních regionů České republiky. Důkazem toho, že v Rakousku nejsou na úrovni regionů NUTS II patrné tak významné rozdíly v HDP na obyvatele jako v České republice, je i variační koeficient, jež je v případě Rakouska poloviční.

Z hlediska HDP na obyvatele byl ve sledovaném období (v tomto případě roky 2003-2007), dle očekávání, nejslabší region Burgenland, který přesto převyšoval v tomto ukazateli všechny regiony České republiky (s výjimkou Prahy). V České republice se na pozici regionu s nejmenší úrovní HDP na obyvatele objevily regiony Moravskoslezsko, Severozápad, ale zejména Střední Morava.

I když se v Rakousku ve sledovaném období ukazatel **HDP na obyvatele** zvyšoval, tak v porovnání s **průměrem Evropské unie (Tabulky 4.7 a 4.8)** zde docházelo ke zhoršení. V roce 2007 dokonce Praha předstihla Vídeň a dostala se na úroveň necelých 172 % průměru Evropské unie, což je o necelých 9 p. b. více než ve Vídni. Tento pokles je způsoben, dle mého názoru tím, že růst HDP na obyvatele v ostatních regionech Evropské unie (a to zejména v nově přistoupivších státech) byl vyšší než v Rakousku.

Na základě vypočteného variačního koeficientu je zřejmé, že zatímco v Rakousku docházelo v HDP na obyvatele ke konvergenci jednotlivých regionů, v České republice byla tendence spíše k divergenci, což je, dle mého názoru, ne příliš dobré zjištění, vzhledem k tomu, že čerpáme značné množství prostředků z Evropské unie, které mají napomáhat ke konvergenci jednotlivých regionů, popřípadě alespoň tomu, aby se rozdíly mezi jednotlivými regiony nezvětšovaly.

Regiony v České republice vykazovaly za sledované období (údaje dostupné za roky 2000-2005) v průměru vyšší **míru růstu reálného HDP** než regiony v Rakousku (Tabulky 4.9 a 4.10).

Tab. 4.5: HDP na obyvatele v regionech NUTS II v ČR v letech 2003-2007 v PPS

NUTS II	2003	2004	2005	2006	2007
Praha	31 900	33 400	35 600	38 300	42 800
Střední Čechy	14 400	15 400	15 700	17 200	18 700
Jihozápad	13 900	15 100	15 700	16 700	17 700
Severozápad	12 400	13 200	13 600	14 300	15 400
Severovýchod	13 000	13 800	14 500	15 200	16 400
Jihovýchod	13 800	14 600	15 200	16 300	17 900
Střední Morava	12 100	12 900	13 300	14 100	15 500
Moravskoslezsko	11 800	13 300	14 400	15 200	16 800
VK v ČR	40,8 %	39,2 %	40,5 %	41,2 %	42,8 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00005&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.6: HDP na obyvatele v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2003-2007 v PPS

NUTS II	2003	2004	2005	2006	2007
Burgenland	17 800	18 800	18 800	19 600	20 300
Niederösterreich	21 100	22 400	22 500	23 800	24 900
Wien	37 000	37 700	37 900	39 500	40 600
Kärnten	21 800	23 100	23 600	25 100	26 100
Steiermark	22 300	23 500	24 100	25 400	26 400
Oberösterreich	25 200	26 400	27 300	28 700	29 900
Salzburg	29 000	30 600	31 100	33 000	34 700
Tirol	27 000	28 000	29 100	30 700	31 900
Vorarlberg	27 100	28 400	29 000	30 700	31 900
VK v Rakousku	20,9 %	19,6 %	19,5 %	19,3 %	19,1 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00005&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.7: HDP na obyvatele v regionech NUTS II v ČR v letech 2003-2007 v PPS
(v %, EU 27=100 %)

NUTS II	2003	2004	2005	2006	2007
Praha	153,9	154,5	158,5	161,8	171,8
Střední Čechy	69,2	71,3	69,8	72,8	75,2
Jihozápad	66,9	69,6	69,9	70,8	71,1
Severozápad	60,0	60,8	60,5	60,6	61,7
Severovýchod	62,8	63,9	64,3	64,3	65,9
Jihovýchod	66,6	67,2	67,6	68,8	71,7
Střední Morava	58,3	59,5	59,3	59,8	62,3
Moravskoslezsko	56,7	61,4	64,2	64,1	67,5
VK v ČR	40,9 %	39,4 %	40,5 %	41,1 %	42,8 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00006&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.8: HDP na obyvatele v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2003-2007
v PPS (v %, EU 27=100 %)

NUTS II	2003	2004	2005	2006	2007
Burgenland	85,8	87,0	83,8	82,7	81,3
Niederösterreich	101,8	103,5	100,1	100,6	100,1
Wien	178,3	173,9	168,7	167,0	163,1
Kärnten	105,0	106,5	104,9	106,1	104,6
Steiermark	107,4	108,5	107,1	107,4	106,1
Oberösterreich	121,6	121,8	121,5	121,2	119,9
Salzburg	139,9	141,4	138,2	139,5	139,5
Tirol	130,0	129,5	129,4	130,0	128,2
Vorarlberg	130,9	131,3	129,0	129,8	128,1
VK v Rakousku	20,9 %	19,6 %	19,5 %	19,4 %	19,2 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00006&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.9: Reálná míra růstu HDP v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2005
(v tržních cenách, procentní změna oproti předešlému roku)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Praha	4,3	5,9	0,6	3,8	3,8	7,3
Střední Čechy	5,1	2,9	6,3	3,1	6,4	5,8
Jihozápad	3,8	1,4	1,3	4,0	7,0	5,3
Severozápad	1,8	-1,9	2,7	5,8	1,4	4,6
Severovýchod	4,5	0,5	1,9	1,5	4,7	7,1
Jihovýchod	3,7	3,7	1,5	4,0	3,4	5,8
Střední Morava	3,2	1,0	2,3	3,0	5,3	5,3
Moravskoslezsko	1,5	1,5	0,6	4,0	4,8	8,5

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00037&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.10: Reálná míra růstu HDP v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2005
(v tržních cenách, procentní změna oproti předešlému roku)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Burgenland	4,1	2,4	3,1	2,2	1,9	1,1
Niederösterreich	4,0	-1,3	1,6	1,3	2,6	0,6
Wien	2,4	1,3	1,3	1,0	1,7	1,2
Kärnten	1,2	0,6	0,8	0,8	2,7	2,3
Steiermark	3,3	1,2	-1,6	2,0	3,1	2,6
Oberösterreich	4,5	1,9	-0,4	1,2	2,7	3,4
Salzburg	2,7	-0,5	0,6	0,9	2,7	1,9
Tirol	4,4	1,5	2,8	1,6	1,2	3,5
Vorarlberg	5,2	1,3	2,4	-0,2	2,5	3,4

Pozn.: Data jsou odhadem Eurostatu.

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00037&plugin=1>>; vlastní zpracování.

4.2.3 Ukazatele trhu práce regionů NUTS II v České republice a Rakousku

Kapitola se zabývá komparací jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku z hlediska míry zaměstnanosti, míry nezaměstnanosti, míry dlouhodobé nezaměstnanosti a počtu ekonomicky aktivních osob, jejichž nejvyšší dosažené vzdělání je první nebo druhý stupeň terciárního vzdělání.

Z **Tabulek 4.11 a 4.12** vyplývá, že regiony v České republice mají v průměru nižší **míru zaměstnanosti** než regiony v Rakousku (např. v roce 2008 byla míra zaměstnanosti v průměru za celou Českou republiku 66,6 %, v Rakousku 72,4 %). Na základě vypočteného variačního koeficientu je také zřejmé, že Rakousko vykazuje v této oblasti menší disparity mezi jednotlivými regiony, ale je zde tendence spíše k jejich divergenci, zatímco v České republice je zřejmá konvergence v oblasti míry zaměstnanosti. Ve sledovaném období (2000-2008) měla v České republice největší úroveň míry zaměstnanosti Praha (průměr za roky 2000-2008 71,4 %), naopak nejmenší úroveň Moravskoslezsko (průměr za roky 2000-2008 59,4 %). V Rakousku nevykazovalo největší míru zaměstnanosti hlavní město (Vídeň měla v období 2000-2008 v průměru druhou nejhorší míru zaměstnanosti – 66,5 %), ale region Salzburg (průměr za roky 2000-2008 72,3 %) a nejnižší míru zaměstnanosti měl region Kärnten (průměr za roky 2000-2008 66,4 %).

Tabulky 4.13 a 4.14 dokazují, že regiony Rakouska si vedly lépe než Česká republika i v oblasti **míry nezaměstnanosti**, dochází ale ke snižování rozdílů mezi oběma státy (v roce 2000 průměrná míra nezaměstnanosti za celou Českou republiku 9,0 %, v Rakousku 3,2 % a v roce 2008 byla průměrná míra nezaměstnanosti za celou Českou republiku 4,5 % a v Rakousku 3,4 %). V obou státech je tendence spíše k divergenci jednotlivých regionů. Nejmenší úroveň míry nezaměstnanosti měla ve sledovaném období v České republice Praha (průměr za roky 2000-2008 3,4 %). Na první pohled z Tabulky 4.13 „vyčnívají“ regiony Moravskoslezsko a Severozápad – strukturálně postižené regiony s největší mírou nezaměstnanosti v České republice (Moravskoslezsko - průměr za roky 2000-2008 12,6 %). V Rakousku měl nejmenší úroveň míry nezaměstnanosti region Vorarlberg (průměr za roky 2000-2008 2,7 %), a s velkým překvapením měla nejvyšší míru nezaměstnanosti Vídeň (průměr za roky

2000-2008 7,6 %), jejíž míra nezaměstnanosti byla v průměru o 3,2-4,9 p. b. vyšší než v ostatních regionech.

Tabulky 4.15 a 4.16 znázorňují **míru dlouhodobé nezaměstnanosti** (dle Eurostatu nezaměstnanost delší než 12 měsíců) v regionech NUTS II v České republice a Rakousku. Regiony v České republice měly ve sledovaném období znatelně vyšší míru dlouhodobé nezaměstnanosti (např. průměrná míra dlouhodobé nezaměstnanosti za celou Českou republiku byla v roce 2008 2,2 %) než regiony v Rakousku (kde byla průměrná míra dlouhodobé nezaměstnanosti v roce 2008 0,8 %). Na základě vypočteného variačního koeficientu lze však říci, že rozdíly mezi jednotlivými regiony v České republice byly v průměru nižší než rozdíly mezi regiony v Rakousku. Regionem s nejnižší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti byla ve sledovaném období tradičně Praha (průměr za roky 2000-2008 1,3 %), naopak největší míru dlouhodobé nezaměstnanosti měl region Moravskoslezsko (průměr za roky 2000-2008 7,4 %). V Rakousku vykazoval nejmenší míru dlouhodobé nezaměstnanosti region Tirol (průměr za roky 2000-2008 0,3 %) a nejvyšší míru nezaměstnanosti měla opět překvapivě Vídeň (průměr za roky 2000-2008 2,3 %).

Tabulky 4.17 a 4.18 znázorňují procento ekonomicky aktivní populace jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku, jejichž **nejvyšší dosažené vzdělání je první nebo druhý stupeň terciárního vzdělávání**. V Rakousku žije v průměru větší podíl ekonomicky aktivních osob s terciárním vzděláním než v České republice a jsou zde také mnohem menší rozdíly mezi jednotlivými regiony v této oblasti (průměrný variační koeficient za roky 2000-2008 v České republice 44,7 %, v Rakousku 16,4 %). V obou státech je tendence spíše ke konvergenci v této oblasti. V České republice je regionem s největším počtem vysokoškolsky vzdělaných osob Praha (průměr za roky 2000-2008 28 %), která v tomto ukazateli předstihla i nejlépe si vedoucí region Rakouska - Vídeň (průměr za roky 2000-2008 23,3 %), nejméně osob s terciárním vzděláním v České republice žije v regionu Severozápad (průměr za roky 2000-2008 7,5 %), v Rakousku to je region Burgenland (průměr za roky 2000-2008 14,6 %).

**Tab. 4.11: Míra zaměstnanosti věkové skupiny 15-64 let v regionech NUTS II v ČR
v letech 2000-2008 (%)**

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	71,7	71,7	71,7	71,1	70,3	71,3	71,6	71,6	71,5
Střední Čechy	66,5	66,7	68,5	67,8	67,0	67,0	67,7	68,2	68,9
Jihozápad	68,1	68,0	67,9	66,9	66,6	67,8	67,5	68,4	68,9
Severozápad	61,3	63,0	62,3	61,5	61,5	61,5	61,8	62,0	62,8
Severovýchod	66,1	66,1	66,9	65,7	65,0	65,7	65,8	66,0	66,0
Jihovýchod	65,5	64,6	64,6	64,2	63,8	64,1	64,3	65,9	65,9
Střední Morava	62,7	62,4	63,1	63,3	61,8	62,1	64,3	65,4	65,5
Moravskoslezsko	58,4	58,3	59,1	57,7	57,7	59,3	59,5	61,4	63,2
VK v ČR	6,0 %	5,8 %	5,7 %	5,9 %	5,7 %	5,6 %	5,4 %	4,8 %	4,2 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00007&plugin=1>>; vlastní zpracování.

**Tab. 4.12: Míra zaměstnanosti věkové skupiny 15-64 let v regionech NUTS II
v Rakousku v letech 2000-2008 (%)**

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Burgenland	68,2	66,7	67,5	69,6	67,1	68,1	69,5	72,5	72,8
Niederösterreich	69,2	68,6	69,9	69,8	69,5	69,9	71,5	72,8	73,9
Wien	68,5	68,2	66,5	66,4	63,8	63,8	66,5	67,0	67,4
Kärnten	64,3	64,1	66,6	65,4	65,4	66,5	66,7	68,6	69,8
Steiermark	66,5	66,8	67,5	68,0	67,2	68,9	69,9	70,7	71,6
Oberösterreich	70,1	70,4	70,7	71,7	69,9	70,5	72,6	74,1	75,0
Salzburg	71,5	71,4	71,7	71,7	70,0	72,7	72,2	74,4	74,9
Tirol	68,0	67,8	69,2	69,9	69,3	71,0	72,1	73,3	73,5
Vorarlberg	69,1	70,3	69,4	68,8	70,3	70,8	72,0	73,3	73,1
VK v Rakousku	2,9 %	3,1 %	2,5 %	2,9 %	3,2 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	3,2 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00007&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.13: Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008
(v %)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	4,2	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9
Střední Čechy	7,5	6,7	5,0	5,2	5,4	5,2	4,6	3,4	2,6
Jihozápad	6,1	5,7	4,9	5,3	5,8	5,1	4,9	3,5	3,1
Severozápad	14,0	11,8	11,4	11,2	13,1	13,5	12,8	9,5	7,8
Severovýchod	6,9	6,2	5,4	6,5	6,7	5,6	6,1	4,8	4,0
Jihovýchod	7,8	7,8	6,8	7,2	7,9	7,7	7,1	5,2	4,0
Střední Morava	10,6	9,5	8,8	8,7	9,8	9,7	7,6	5,9	4,9
Moravskoslezsko	14,5	14,4	13,4	14,8	14,6	13,9	12,0	8,5	7,4
VK v ČR	39,0 %	39,3 %	43,9 %	42,4 %	42,4 %	46,3 %	45,6 %	43,3 %	45,0 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tgs00010&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.14: Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (v %)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Burgenland	3,2	4,1	4,3	4,2	5,6	6,0	5,0	3,7	3,6
Niederösterreich	3,0	3,2	3,5	3,5	4,2	4,3	4,0	3,6	3,4
Wien	5,8	5,9	7,2	7,8	8,9	9,1	8,8	8,3	6,7
Kärnten	3,1	3,2	2,7	3,4	4,6	4,8	4,4	3,9	3,4
Steiermark	3,2	3,7	3,7	4,0	3,7	4,1	3,9	3,7	3,4
Oberösterreich	3,1	2,8	3,1	3,3	3,7	4,0	3,2	3,2	2,6
Salzburg	2,3	1,9	2,7	2,2	3,7	3,2	3,1	3,0	2,5
Tirol	2,5	2,3	2,0	2,6	3,3	3,5	2,9	2,8	2,4
Vorarlberg	2,4	2,3	2,0	2,6	3,3	3,5	2,9	2,8	2,4
VK v Rakousku	31,0 %	35,0 %	43,3 %	42,0 %	36,9 %	36,8 %	41,2 %	41,3 %	37,4 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tgs00010&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.15: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti³⁵ v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008 (% z ekonomicky aktivního obyvatelstva)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	1,22	1,49	1,01	1,66	1,72	1,45	1,13	0,88	0,74
Střední Čechy	3,67	3,19	2,24	2,36	2,11	2,20	2,11	1,47	0,96
Jihozápad	2,36	2,71	2,14	2,09	2,22	2,22	2,15	1,47	0,91
Severozápad	7,96	6,84	6,62	6,28	8,14	8,68	8,06	5,78	4,84
Severovýchod	2,67	2,66	2,32	2,52	2,56	2,55	2,98	2,24	1,80
Jihovýchod	3,65	4,01	3,21	3,25	3,82	3,86	3,71	2,73	1,93
Střední Morava	5,15	4,89	4,51	4,22	5,19	4,73	3,94	3,26	2,26
Moravskoslezsko	7,84	8,48	7,89	8,65	8,73	8,48	7,45	4,88	4,33
VK v ČR	54,0 %	51,3 %	60,2 %	58,6 %	60,4 %	62,5 %	60,0 %	57,0 %	65,8 %

Zdroj: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfu2ltu&lang=en>; vlastní zpracování.

Tab. 4.16: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (% z ekonomicky aktivního obyvatelstva)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Burgenland	0,48	0,28	0,82	1,18	1,92	1,74	1,39	0,96	1,10
Niederösterreich	0,50	0,20	0,92	0,83	1,28	1,17	1,07	1,05	1,02
Wien	1,09	0,51	2,61	2,82	3,37	2,71	2,98	2,86	2,04
Kärnten	0,46	0,21	0,62	0,49	1,05	0,89	0,91	0,66	0,61
Steiermark	0,36	0,23	0,91	1,12	0,78	0,93	0,99	0,79	0,66
Oberösterreich	0,29	0,20	0,65	0,58	0,57	0,97	0,70	0,60	0,50
Salzburg	0,33	0,06	0,32	0,35	0,57	0,57	0,55	0,76	0,24
Tirol	0,27	0,15	0,20	0,23	0,32	0,47	0,42	0,36	0,27
Vorarlberg	0,35	0,17	0,31	0,74	0,81	1,13	1,18	0,86	0,69
VK v Rakousku	51,5 %	52,0 %	83,4 %	79,3 %	75,2 %	54,7 %	63,1 %	69,6 %	65,6 %

Zdroj: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfu2ltu&lang=en>; vlastní zpracování.

³⁵ Za dlouhodobou míru nezaměstnanosti považuje Eurostat nezaměstnanost delší než 12 měsíců.

Tab. 4.17: Ekonomicky aktivní populace s nejvyšším dosaženým vzděláním úrovně 5 a 6 (ISCED 1997)³⁶ v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008 (v % z celkové ekonomicky aktivní populace regionu)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	26,0	26,5	27,5	27,1	28,0	28,5	28,2	28,4	32,1
Střední Čechy	8,1	9,2	8,9	9,7	10,9	11,1	11,0	11,4	13,1
Jihozápad	9,3	10,1	11,3	10,9	11,6	11,1	12,5	13,2	13,5
Severozápad	7,6	7,1	7,6	7,0	7,0	7,9	8,5	7,7	7,5
Severovýchod	9,5	9,7	9,5	10,5	10,1	11,2	12,0	11,2	12,2
Jihovýchod	12,6	12,8	13,9	14,0	14,4	15,0	15,3	16,1	16,4
Střední Morava	10,4	11,0	10,1	10,6	11,7	12,7	13,0	13,4	13,9
Moravskoslezsko	10,5	11,2	10,4	10,8	10,7	11,5	11,8	12,7	12,4
VK v ČR	47,5 %	46,1 %	48,1 %	45,9 %	45,7 %	43,4 %	40,2 %	40,6 %	45,1 %

Zdroj: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfp2acedu&lang=en>;

<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfp3pop&lang=en>; vlastní výpočet.

Tab. 4.18: Ekonomicky aktivní populace s nejvyšším dosaženým vzděláním úrovně 5 a 6 (ISCED 1997) v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (v % z celkové ekonomicky aktivní populace regionu)

NUTS II	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Burgenland	12,0	12,3	12,6	13,3	13,1	13,3	15,6	14,3	15,6
Niederösterreich	14,4	14,3	14,5	12,8	17,9	17,0	15,7	15,2	16,0
Wien	20,7	21,5	22,2	22,0	25,6	24,8	24,7	23,9	24,4
Kärnten	12,9	14,1	15,7	15,3	18,1	17,1	16,7	16,8	16,8
Steiermark	12,6	14,5	15,1	14,9	16,8	17,1	16,6	16,8	15,7
Oberösterreich	13,8	14,1	15,2	14,5	15,7	15,7	15,6	16,0	16,2
Salzburg	15,6	15,9	15,4	16,5	18,9	18,5	17,8	17,6	18,0
Tirol	12,8	14,2	16,5	15,7	16,7	15,4	14,9	16,1	16,8
Vorarlberg	15,0	15,6	15,5	15,8	16,5	15,7	16,1	16,5	16,0
VK v Rakousku	17,2 %	16,1 %	15,5 %	16,0 %	18,1 %	17,6 %	16,4 %	15,2 %	15,1 %

Zdroj: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfp2acedu&lang=en>;

<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfp3pop&lang=en>; vlastní výpočet.

³⁶ ISCED – Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání; 5 – první stupeň terciárního vzdělávání, 6 – druhý stupeň terciárního vzdělávání.

4.2.4 Ostatní ukazatele regionů NUTS II v České republice a Rakousku

Kapitola se zabývá komparací jednotlivých regionů NUTS II v České republice a Rakousku z hlediska hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj, dopravní infrastruktury a emisí látek znečišťujících ovzduší (SO₂, NO_x a NH₃).

Tabulky 4.19 a 4.20 znázorňují **hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj** v regionech NUTS II v České republice a Rakousku vyjádřené jako procento HDP. S velkým překvapením nedomnuje v České republice v tomto ukazateli, na rozdíl od všech předchozích ukazatelů, Praha, ale region Střední Čechy (kde dosáhly výdaje na výzkum a vývoj v letech 2001-2006 průměrné výše 2,7 % HDP). Nejméně prostředků je v České republice vynakládáno na výzkum a vývoj v regionu Severozápad (průměrná výše za roky 2001-2006 0,3 % HDP). Za Rakousko, kde jsou výdaje na výzkum a vývoj v průměru vyšší než v České republice, nebyly bohužel k dispozici všechny údaje za roky 2001-2006, ale i z toho mála lze odvodit, že největší podíl těchto výdajů byl ve Vídni (průměr za roky 2002, 2004 a 2006 3,4 % HDP) a nejméně bylo na tuto oblast vynakládáno v regionu Burgenland (průměr za roky 2002, 2004 a 2006 byl 0,6 % HDP). Rozdíly mezi jednotlivými regiony v České republice jsou sice vyšší než v Rakousku, nicméně je zde tendence ke konvergenci, stejně jako v Rakousku. Cílem Evropské unie (Lisabonská strategie, cíl do roku 2010) je zvýšit investice do výzkumu a vývoje na úroveň 3 % HDP. Pokud bychom hodnotili jednotlivé regiony z hlediska plnění tohoto cíle, tak hranici 3 % HDP na výzkum a vývoj by přesáhly pouze regiony Vídeň a Steiermark, v České republice by se tomuto cíli blížil pouze region Střední Čechy, popř. Praha.

Údaje o **dopravní infrastruktuře** (**Tabulky 4.21 a 4.22**) nejsou příliš komparovatelné vzhledem k tomu, že systém členění dopravní infrastruktury je v České republice a v Rakousku odlišný a že údaje pocházejí z různých zdrojů a let. Tabulky jsem zde ale vložila pro představu o tom, jak si jednotlivé regiony v této oblasti stojí. Obecně nelze říci, který region v České republice má nejrozsáhlejší síť dopravní infrastruktury, jelikož v každé z kategorií (délka železničních tratí, silnic, silnic I. třídy, dálnic v provozu, rychlostních komunikací³⁷) vynikají jiné regiony. V Rakousku dominuje (v celkové délce jednotlivých částí dopravní infrastruktury) téměř ve všech

³⁷ Členění převzato z Ročenky dopravy České republiky.

kategoriích region Niederösterreich, v délce dopravní infrastruktury vyjádřené na km² je to Vídeň.

Tabulky 4.23 a 4.24 znázorňují **emise SO₂** (oxid siřičitý - vzniká zejména spalováním fosilních paliv obsahujících síru), **NO_x** (oxidy dusíku - zdroji oxidů dusíku jsou jak stacionární zdroje - vytápění a elektrárny, tak doprava - spalovací motory) a **NH₃** (amoniak - zdrojem emisí amoniaku je zejména zemědělská činnost). Tyto znečišťující látky byly vybrány z toho důvodu, že jsou jako jediné dostupné na úrovni regionů NUTS II jak v České republice, tak v Rakousku (v České republice jsou údaje o většině látkách znečišťujících ovzduší, jako např. o CO₂, dostupné pouze na celorepublikové úrovni).

Nejvíce znečištěnými regiony v České republice jsou Severozápad, Praha a Moravskoslezsko (z hlediska emisí SO₂ a NO_x přepočtených na km²) a Jihovýchod a Severovýchod (z hlediska emisí NH₃ přepočtených na km²). Nejmenší množství emisí bylo v České republice v roce 2007 zaznamenáno v regionech Jihozápad a Jihovýchod (z hlediska emisí SO₂ a NO_x přepočtených na km²) a v regionech Severozápad a Moravskoslezsko (z hlediska emisí NH₃ přepočtených na km²). Nejvíce znečištěnými regiony v Rakousku jsou Vídeň, Oberösterreich a Niederösterreich (z hlediska emisí SO₂, NO_x a NH₃ přepočtených na km²). Nejmenší množství emisí bylo v Rakousku v roce 2007 naměřeno v regionech Burgenland a Tirol (z hlediska emisí SO₂, NO_x a NH₃ přepočtených na km²).

Na základě vypočtených variačních koeficientů bylo zjištěno, že v České republice jsou menší rozdíly v emisích SO₂, NO_x a NH₃ v jednotlivých regionech než v Rakousku.

Tab. 4.19: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj v regionech NUTS II v ČR v letech 2001-2006 (GERD, % z HDP)

NUTS II	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Praha	1,83	1,74	1,92	2,01	2,21	2,47
Střední Čechy	3,00	2,94	2,58	2,43	2,77	2,48
Jihozápad	0,59	0,65	0,64	0,66	0,87	0,90
Severozápad	0,28	0,25	0,30	0,24	0,25	0,24
Severovýchod	0,80	0,78	0,90	0,98	1,07	1,13
Jihovýchod	0,98	1,00	1,04	1,11	1,26	1,21
Střední Morava	0,62	0,89	0,74	0,69	1,05	0,99
Moravskoslezsko	0,78	0,60	0,98	0,78	0,71	1,70
VK v ČR	74,8 %	72,4 %	61,3 %	62,1 %	60,4 %	52,6 %

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00042&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.20: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2001-2006 (GERD, % z HDP)

NUTS II	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Burgenland	-	0,65	-	0,54	-	0,60
Niederösterreich	-	0,85	-	0,90	-	1,15
Wien	-	3,32	-	3,47	-	3,54
Kärnten	-	1,83	-	2,31	-	2,65
Steiermark	-	3,37	-	3,26	-	3,47
Oberösterreich	-	1,68	-	1,87	-	2,27
Salzburg	-	0,88	-	1,00	-	1,09
Tirol	-	1,81	-	2,16	-	2,45
Vorarlberg	-	1,33	-	1,31	-	1,31
VK v Rakousku	-	54,2 %	-	52,2 %	-	49,1 %

Pozn.: Za roky 2001, 2003 a 2005 nejsou data k dispozici.

Zdroj: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00042&plugin=1>>; vlastní zpracování.

Tab. 4.21: Dopravní infrastruktura v regionech NUTS II v ČR (v roce 2008, v km)

NUTS II	Délka železničních tratí	Délka silnic	Délka silnic I. třídy	Délka dálnic v provozu	Délka rychlostních komunikací
Praha	246 (0,496)	62 (0,125)	32 (0,065)	11 (0,022)	21 (0,042)
Střední Čechy	1 279 (0,116)	9 419 (0,855)	796 (0,072)	194 (0,018)	141 (0,013)
Jihozápad	1 689 (0,096)	11 136 (0,632)	1081 (0,061)	124 (0,007)	0 (0,000)
Severozápad	1 513 (0,175)	6 190 (0,716)	717 (0,083)	53 (0,006)	22 (0,003)
Severovýchod	1 808 (0,145)	9 767 (0,785)	1 228 (0,099)	24 (0,002)	22 (0,002)
Jihovýchod	1 421 (0,102)	9 360 (0,669)	871 (0,062)	227 (0,016)	28 (0,002)
Střední Morava	958 (0,104)	5 664 (0,614)	780 (0,084)	29 (0,003)	94 (0,010)
Moravskoslezsko	673 (0,124)	3 366 (0,618)	704 (0,129)	28 (0,005)	32 (0,006)
VK v ČR	41,8 % (74,1 %)	51,4 % (32,8 %)	42,5 % (26,4 %)	91,8 % (71,6 %)	98,6 % (134,4 %)

Pozn.: Údaje uvedené v závorce jsou přepočteny na km².

Zdroj: <http://www.sydos.cz/cs/rocenka_pdf/Rocenka_dopravy_2008.pdf>; vlastní výpočet.

Tab. 4.22: Dopravní infrastruktura v regionech NUTS II v Rakousku (v km)³⁸

NUTS II	Délka železničních tratí (r. 2005)	Délka silnic spolkových zemí (B) (r. 2005)	Délka silnic spolkových zemí (L) (r. 2005)	Délka dálnic v provozu (r. 2008)	Délka rychlostních komunikací (r. 2008)
Burgenland	217 (0,055)	559 (0,141)	1 197 (0,302)	80 (0,020)	63 (0,016)
Niederösterreich	2 195 (0,114)	3 020 (0,157)	10 659 (0,556)	328 (0,017)	119 (0,006)
Wien	253 (0,611)	216 (0,522)	0 (0,000)	43 (0,104)	10 (0,024)
Kärnten	577 (0,060)	1 139 (0,119)	1 598 (0,168)	242 (0,025)	18 (0,002)
Steiermark	944 (0,058)	1 720 (0,105)	3 386 (0,206)	308 (0,019)	145 (0,009)
Oberösterreich	1 058 (0,088)	1 575 (0,131)	4 398 (0,367)	299 (0,025)	0 (0,000)
Salzburg	427 (0,060)	690 (0,096)	675 (0,094)	144 (0,020)	0 (0,000)
Tirol	468 (0,037)	972 (0,077)	1 270 (0,100)	189 (0,015)	34 (0,003)
Vorarlberg	134 (0,052)	300 (0,115)	502 (0,193)	63 (0,024)	28 (0,011)
VK v Rakousku	87,1 % (137,1 %)	73,2 % (79,2 %)	119,1 % (71,3 %)	55,8 % (88,0 %)	107,2 % (97,9 %)

Pozn.: Údaje uvedené v závorce jsou přepočteny na km².

Zdroj: <http://www.statistik.at/web_de/dynamic/statistiken/verkehr/publdetail?id=14&listid=14&detail=563>; <<http://www.bmvit.gv.at/verkehr/gesamtverkehr/statistik/downloads/viz07gesamt.pdf>>; vlastní výpočet.

³⁸ V Rakousku se dělí nejvyšší úroveň silniční infrastruktury na Bundesstraßen (spolkové silnice), kde patří Autobahnen (dálnice) a Schnellstraßen (rychlostní komunikace) a na Landesstraßen (silnice místní či silnice spolkových zemí), kde patří Landesstraßen B (od roku 2002 byly Bundesstraßen, které nebyly dálnicemi ani rychlostními komunikacemi převedeny na spolkové země) a Landesstraßen L (ostatní silnice spolkových zemí). Landesstraßen jsou silnice řádově nižší než Bundesstraßen, ale řádově vyšší než Kreisstraßen (okresní silnice).

Tab. 4.23: Emise SO₂, NO_x, a NH₃ v regionech NUTS II v ČR (v roce 2007, v t/rok)

NUTS II	SO ₂	NO _x	NH ₃
Praha	1 478 (2,98)	8 964 (18,07)	409 (0,82)
Střední Čechy	23 477 (2,13)	42 377 (3,85)	7 682 (0,70)
Jihozápad	20 371 (1,16)	28 426 (1,61)	12 528 (0,71)
Severozápad	97 219 (11,24)	82 180 (9,50)	3 666 (0,42)
Severovýchod	24 995 (2,01)	35 129 (2,82)	10 862 (0,87)
Jihovýchod	6 976 (0,50)	33 547 (2,40)	14 117 (1,01)
Střední Morava	11 649 (1,26)	20 221 (2,19)	6 985 (0,76)
Moravskoslezsko	30 382 (5,58)	32 351 (5,94)	3 672 (0,67)
VK v ČR	103,6 % (98,8 %)	56,7 % (90,3 %)	63,2 % (21,4 %)

Pozn.: Údaje za REZZO³⁹ 1-4 souhrnně, údaje uvedené v závorce jsou přepočteny na km².

Zdroj: <<http://www.chmi.cz/uoco/emise/embil/07embil/07r14.html>>; vlastní výpočet.

Tab. 4.24: Emise SO₂, NO_x, a NH₃ v regionech NUTS II v Rakousku (v roce 2007, v t/rok)

NUTS II	SO ₂	NO _x	NH ₃
Burgenland	337 (0,09)	7 231 (1,83)	1 462 (0,37)
Niederösterreich	7 573 (0,39)	52 621 (2,74)	15 505 (0,81)
Wien	862 (2,08)	25 249 (60,99)	713 (1,72)
Kärnten	2 104 (0,22)	17 077 (1,79)	6 060 (0,64)
Steiermark	3 805 (0,23)	28 962 (1,77)	12 737 (0,78)
Oberösterreich	8 025 (0,67)	46 950 (3,92)	17 959 (1,50)
Salzburg	890 (0,12)	14 923 (2,09)	4 586 (0,64)
Tirol	1 565 (0,12)	21 585 (1,71)	5 599 (0,44)
Vorarlberg	435 (0,17)	5 499 (2,11)	1 784 (0,69)
VK v Rakousku	99,6 % (131,7 %)	62,9 % (210,6 %)	82,1 % (51,6 %)

Pozn.: Tabulka znázorňuje souhrnné údaje (dodávka energie, malé zdroje znečišťování, průmysl, doprava, zemědělství a ostatní), údaje uvedené v závorce jsou přepočteny na km².

Zdroj: <<http://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/publikationen/REP0238.pdf>>; vlastní výpočet.

³⁹ REZZO slouží pro sběr a využívání dat o stacionárních a mobilních zdrojích znečišťování ovzduší, které jsou rozděleny do 4 kategorií na zvláště velké a velké zdroje znečišťování (REZZO 1), střední zdroje znečišťování (REZZO 2), malé zdroje znečišťování (REZZO 3) a mobilní zdroje znečišťování (REZZO 4).

5 Závěr

Cílem této práce bylo porovnat a analyzovat regionální disparity mezi jednotlivými regiony soudržnosti v České republice a Rakousku. Tento cíl se z hlediska obsahu diplomové práce podařilo naplnit.

Práce je rozčleněna do pěti kapitol. **Druhá kapitola** objasňuje pojmy související s regionálními disparitami – region, disparity a regionální politika. Nedílnou součástí této kapitoly bylo přiblížení fungování **regionální politiky Evropské unie** (resp. politiky hospodářské a sociální soudržnosti), která se člení na jednotlivé dílčí cíle, k jejichž dosažení jsou členským státům poskytnuty prostředky z rozpočtu Evropské unie (v programovacím období 2000-2006 celkem 235 mld. EUR ve stálých cenách roku 1999, v současném programovacím období 2007-2013 celkem 308 mld. EUR ve stálých cenách roku 2004).

Úvodní část **třetí kapitoly** se zabývá **základní a ekonomickou charakteristikou** (sledováno období 2000-2008, popř. 2009) České republiky a Rakouska, vnitrozemských států ležících ve střední Evropě. Česká republika se v současné době nachází v posttranzitivním období. Od roku 1948 zde panoval nedemokratický komunistický režim, po jehož pádu v roce 1989 se Česká republika (do konce roku 1992 Československo, resp. ČSFR) snažila o přeměnu ve stát, jehož ekonomika pracuje na tržních zásadách. Rakousko ničím podobným poznamenáno není a na rozdíl od České republiky prošlo kontinuálním vývojem. Česká republika se od Rakouska liší dále zejména v náboženském složení obyvatelstva - dle posledního sčítání lidu zde žije 59 % obyvatel bez vyznání, v Rakousku je toto číslo téměř pětikrát nižší (12 %). Obě země jsou členy obdobných mezinárodních organizací a uskupení, s výjimkou NATO, kterého se Rakousko, jako neutrální stát, neúčastní.

Rakousko vykazovalo ve sledovaném období mnohem vyšší úroveň HDP na obyvatele, Česká republika měla naopak náskok v reálné míře růstu HDP. V oblasti průměrné roční míry inflace i míry nezaměstnanosti docházelo v období 2000-2008 ke konvergenci obou států, rok 2009 znamenal jak pro Českou republiku tak pro Rakousko nárůst nezaměstnanosti. Česká republika vykazovala vyšší vládní dluh, naopak lépe než Rakousko si stála v oblasti salda veřejných rozpočtů.

Další část třetí kapitoly byla věnovaná **administrativně-politickému systému** České republiky a Rakouska. Nejvyšším zákonodárným orgánem v Rakousku je Spolkové shromáždění, které se dělí, stejně jako Parlament České republiky, na 2 komory. V Rakousku mohou volit občané již od dokončeného 16. roku života, nižší než v České republice je také požadovaný minimální věk pro členy jednotlivých komor Spolkového shromáždění. Velký rozdíl mezi těmito státy můžeme nalézt v oblasti moci výkonné – prezident je v Rakousku volen přímo občany.

V závěru třetí kapitoly jsem se zabývala přístupem k regionální politice a alokací prostředků na politiku hospodářské a sociální soudržnosti v komparovaných státech. V **přístupu k regionální politice** v České republice a Rakousku shledávám odlišnost především v tom, že v Rakousku, spolkové republice, je přenášena stěžejní váha intervencí na jednotlivé spolkové země (resp. regiony NUTS II) a je zde kladen důraz na snahu využít rozvojový potenciál regionů a respektovat jejich specifika. V České republice začala hrát regionální politika roli až v 2. polovině 90. let, do té doby jí nebyla příliš věnována pozornost, vzhledem k tomu, že rozdíly mezi regiony byly nepatrné.

Alokace prostředků na politiku hospodářské a sociální soudržnosti byla v případě České republiky v současném i minulém programovacím období vyšší než v Rakousku (v období 2007-2013 více než 18-ti násobně vyšší). Všechny regiony soudržnosti Rakouska s výjimkou regionu Burgenland jsou zařazeny do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Naopak v České republice jsou všechny regiony kromě Prahy zařazeny do cíle Konvergence. Česká republika, jako stát s HND na obyvatele nižším než 90 % průměru Evropské unie, může také, na rozdíl od Rakouska, čerpat prostředky z Fondu soudržnosti.

Účelem **čtvrté kapitoly** bylo vymezit rozdíly mezi jednotlivými regiony NUTS II v České republice a Rakousku. V úvodu kapitoly jsou stručně popsána fakta, realie či zajímavosti o regionech NUTS II v České republice a Rakousku. Poté jsem se zabývala samotným srovnáním jednotlivých regionů. Bylo vybráno několik ukazatelů (výběr byl omezen tím, že na úrovni regionů soudržnosti NUTS II není k dispozici mnoho indikátorů), jež byly rozčleněny do 4 kategorií (demografické a územní ukazatele, ukazatele ekonomické úrovně, ukazatele trhu práce a ostatní ukazatele), na základě kterých byly jednotlivé regiony porovnávány. Bohužel nebyly ve většině případů dostupné aktuální údaje (za regiony NUTS II jsou na Eurostatu údaje

zveřejňovány s velkým časovým zpožděním) a vzhledem k tomu, že je třeba, aby byla data komparovatelná, většina z nich nemohla být zjištěna z jiných zdrojů než z Eurostatu, aby nebyly porovnávány údaje vypočítané jinou metodikou.

Na základě provedené **analýzy** bylo zjištěno, že Česká republika má homogenní strukturu osídlení. Rakousko vykazovalo v této oblasti vyšší regionální disparity (v počtu obyvatel jednotlivých regionů NUTS II, rozloze regionů, hustotě obyvatelstva, počtu jednotek NUTS III, LAU II v jednotlivých regionech NUTS II) a mělo menší počet obyvatel v jednotlivých regionech NUTS II než Česká republika.

Disparity hospodářského typu (HDP na obyvatele, míra zaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, podíl ekonomicky aktivních osob s terciárním vzděláním a hrubé výdaje na výzkum a vývoj) jsou v České republice vyšší než v Rakousku. Regiony Rakouska vykazovaly vyšší úroveň HDP na obyvatele než regiony České republiky. Regiony České republiky měly vyšší míru růstu reálného HDP, míru nezaměstnanosti a míru dlouhodobé nezaměstnanosti.

Rakousko vykazovalo vyšší regionální disparity než Česká republika spíše v heterogenním souboru indikátorů (míra dlouhodobé nezaměstnanosti, dopravní infrastruktura, emise SO₂, NO_x a NH₃).

U ukazatelů, u nichž jsem analyzovala údaje za delší časové období, lze pomocí variačního koeficientu⁴⁰ odvodit, zda regiony v komparovaných státech směřují ke konvergenci (tedy zda se rozdíly mezi regiony snižují). Konvergence regionů byla v obou státech vyzorována v oblasti podílu ekonomicky aktivních osob s terciárním vzděláním a hrubých výdajů na výzkum a vývoj. V České republice docházelo ke konvergenci navíc v oblasti míry zaměstnanosti, v Rakousku v HDP na obyvatele.

Hypotézu, stanovenou v úvodu mé práce, která tvrdí, že Rakousko bude mít ve sledovaném období nižší disparity mezi jednotlivými regiony NUTS II než Česká republika, mohu potvrdit pouze částečně, jelikož v hospodářských ukazatelích vykazovala vyšší regionální disparity spíše Česká republika, zatímco v ostatních oblastech jsou regionální disparity vyšší v Rakousku.

⁴⁰ Přehled všech vypočtených variačních koeficientů viz Příloha č. 15.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

- [1] *Evropské právo – základní dokumenty*. Ostrava: Sagit, 2007. 240 s. ISBN 978-80-7208-640-5.
- [2] HALÁSKOVÁ, M. *Systémy veřejné správy v evropských zemích*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA, 2004. 146 s. ISBN 80-248-0600-2.
- [3] KŘEN, J. *Dvě století střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Argo, 2005. 1109 s. ISBN 80-7203-612-2.
- [4] MAIER, R; TÖDLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2: Regionálny rozvoj a regionálna politika*. 1. vyd. Bratislava: ELITA, 1998. 320 s. ISBN 80-8044-049-2.
- [5] MALINOVSKÝ, J.; SUCHÁČEK, J. *Velký anglicko-český slovník regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2006. 956 s. ISBN 80-248-1117-0.
- [6] MOLLE, W. *European Cohesion Policy*. 1. vyd. Oxon: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.
- [7] NOVOTNÁ, M. *Regionální politika EU*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2007. 206 s. ISBN 978-80-248-1413-1.
- [8] SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
- [9] WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2003. 328 s. ISBN 80-245-0517-7.
- [10] WOKOUN, R; LUKÁŠ, Z.; KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: IFEC, 2002. 168 s. ISBN 80-86412-18-0.

Internetové zdroje

- [11] BUNDESMINISTERIUM FÜR VERKEHR, INNOVATION UND TECHNOLOGIE. *Verkehr in Zahlen, Ausgabe 2007* [online]. 2007, listopad. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.bmvit.gv.at/verkehr/gesamtverkehr/statistik/downloads/viz07gesamt.pdf>>.
- [12] CIRCA. *Portrait of the Regions* [online]. 2004. [cit. 2010-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://circa.europa.eu/irc/dsis/regportraits/info/data/en/index.htm>>.
- [13] ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. *Emise hlavních znečišťujících látek v České republice podle krajů* [online]. 2007. [cit. 2010-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.chmi.cz/uoco/emise/embil/07embil/07r14.html>>.
- [14] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. 2009. [cit. 2009-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/>>.
- [15] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Strukturální ukazatele* [online]. 2009. [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/itisk/820040B43F>>.
- [16] DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Územně správní členění státu* [online]. 2005. [cit. 2010-03-02]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6160934>>.
- [17] EUROPEAN COMMISSION. *Statistical regions of Europe* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/home_regions_en.html>.
- [18] EUROPEAN COMMISSION: REGIONAL POLICY. *Austria: Gross-border co-operation* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/austria/crossborder/index_en.htm>.
- [19] EUROPEAN COMMISSION: REGIONAL POLICY. *Austria: National level* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/austria/index_de.htm>.

- [20] EUROPEAN COMMISSION: REGIONAL POLICY. *Czech Republic: Gross-border co-operation* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/crossborder/index_en.htm>.
- [21] EUROPEAN COMMISSION: REGIONAL POLICY. *Czech Republic: National level* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/index_en.htm>.
- [22] EUROPEAN COMMISSION: REGIONAL POLICY. *Transnational programmes under the European Territorial Cooperation Objective* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/transnational/index_en.htm>.
- [23] EUROSTAT. [online]. 2009. [cit. 2009-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>>.
- [24] EUROSTAT. *Annual average inflation rate* [online]. 2010. [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>.
- [25] EUROSTAT. *Economically active population by sex and age at NUTS levels I and II* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfp3pop&lang=en>.
- [26] EUROSTAT. *Economically active population by sex, age and level of education attained, at NUTS levels I and II* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfp2acedu&lang=en>.
- [27] EUROSTAT. *Employment rate of the age group 15-64, by NUTS II regions* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tgs00007&plugin=1>>.

- [28] EUROSTAT. *GDP per capita in PPS* [online]. 2009. [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010>>.
- [29] EUROSTAT. *General government debt* [online]. 2010. [cit. 2010-01-04]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb090&plugin=1>>.
- [30] EUROSTAT. *Long-term unemployment, at NUTS levels I and II* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW:
<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=reg_lfu2ltu&lang=en>.
- [31] EUROSTAT. *Public balance* [online]. 2010. [cit. 2010-01-04]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsieb080&plugin=1>>.
- [32] EUROSTAT. *Real GDP growth rate* [online]. 2009. [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>>.
- [33] EUROSTAT. *Real growth rate of regional GDP at market prices, by NUTS II regions* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tds00037&plugin=1>>.
- [34] EUROSTAT. *Regional gross domestic product in % of the EU-27 average, by NUTS II regions* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tds00006&plugin=1>>.
- [35] EUROSTAT. *Regional gross domestic product, by NUTS II regions* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tds00005&plugin=1>>.

- [36] EUROSTAT. *Structural indicators* [online]. 2009. [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/structural_indicators/indicators/short_list>.
- [37] EUROSTAT. *Total intramural R&D expenditure, by NUTS II regions* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00042&plugin=1>>.
- [38] EUROSTAT. *Unemployment rate by gender* [online]. 2010. [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem110>>.
- [39] EUROSTAT. *Unemployment rate, by NUTS II regions* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW:
<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00010&plugin=1>>.
- [40] HRADECKÝ, P. *Statistika B* [online]. 2009. [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://moodle.vsb.cz/archiv09/course/view.php?id=439>>.
- [41] HUČKA, M. Vznik a příčiny územních nerovností. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2007, č. 1 [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW:
<http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/wp_1.pdf>. ISSN 1802-9450.
- [42] HUČKA, M.; KUTSCHERAUER, A.; SUCHÁČEK, J. Teorie, metodologie a klasifikace regionálních disparit. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2009, č. 6, prosinec [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW:
<http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/RD_0906.pdf>. ISSN 1802-9450.
- [43] HUČKA, M.; TOMÁNEK, P. Metodologická východiska zkoumání regionálních disparit. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2008, č. 2, červen [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/wp_2.pdf>. ISSN 1802-9450.

- [44] KUTSCHERAUER, A. Disparity a jejich vliv na územní rozvoj země. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2008, č. 4, únor [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/WP_0904.pdf>. ISSN 1802-9450.
- [45] KUTSCHERAUER, A. Východiska výzkumu regionálních disparit v územním rozvoji České republiky. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2007, č. 1 [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/wp_1.pdf>. ISSN 1802-9450.
- [46] MELECKÝ, L. *Programování strukturální pomoci v EU* [online]. 2009. [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://moodle.vsb.cz/vyuka/course/view.php?id=426>>.
- [47] MUNICIPAL. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích* [online]. 2008. [cit. 2010-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.municipal.cz/predpisy/128_00.htm>.
- [48] MUNICIPAL. *Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích* [online]. 2008. [cit. 2010-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.municipal.cz/predpisy/129_00.htm>.
- [49] NATOAKTUAL. *Historie Severoatlantické aliance* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.natoaktual.cz/na_summit.asp?y=na_summit/historienatoiv.htm>.
- [50] OECD. *Member countries* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/countrieslist/0,3351,en_33873108_33844430_1_1_1_1_1,00.html>.
- [51] OSCE. *Participating states* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/about/13131.html>>.
- [52] ÖSTERREICHISCHE RAUMORDNUNGSKONFERENZ. *EU-Strukturfonds in Österreich 2007-2013* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2007-2013.html>>.
- [53] ÖSTERREICHISCHE RAUMORDNUNGSKONFERENZ. *EU-Strukturfonds in Österreich 2000-2006* [online]. 2009. [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2000-2006.html>>.

- [54] OXFORD DICTIONARIES. *Region* [online]. 2009. [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://www.askoxford.com/concise_oed/orexxgion?view=uk>.
- [55] POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústava České republiky* [online]. 2002. [cit. 2009-12-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>.
- [56] RADA EVROPY. *Státy Rady Evropy* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=category§ionid=4&id=12&Itemid=96>.
- [57] SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost EU* [online]. 2009. [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://moodle.vsb.cz/vyuka/course/view.php?id=409>>.
- [58] SKOKAN, K. Regionální disparity v republice Rakousko a přístupy k jejich řešení. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2008, č. 3, prosinec [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/WP3_0812.pdf>. ISSN 1802-9450.
- [59] STATISTIK AUSTRIA. [online]. 2009. [cit. 2009-12-25]. Dostupný z WWW: <http://www.statistik.at/web_de/statistiken/index.html>.
- [60] STATISTIK AUSTRIA. *Bundesländer* [online]. 2010. [cit. 2010-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.statistik.at/web_de/statistiken/regionales/regionale_gliederungen/bundeslaender/index.html>.
- [61] STATISTIK AUSTRIA. *Österreichische Verkehrsstatistik 2008* [online]. 2010. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.statistik.at/web_de/dynamic/statistiken/verkehr/publdetail?id=14&listid=14&detail=563>.
- [62] STATISTIKA DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Ročenka dopravy České republiky 2008* [online]. 2008. [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.sydos.cz/cs/rocenka_pdf/Rocenka_dopravy_2008.pdf>.
- [63] STRUKTURÁLNÍ FONDY. *Programy 2004-2006* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006>>.

- [64] STRUKTURÁLNÍ FONDY. *Programy 2007-2013* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>>.
- [65] STRUKTURÁLNÍ FONDY. *Regionální politika EU* [online]. 2009. [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>.
- [66] TVRDOŇ, M. Identifikace determinant regionálního vývoje v České republice. *REGIONÁLNÍ DISPARITY* [online]. 2008, č. 2, červen [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/wp_2.pdf>. ISSN 1802-9450.
- [67] UMWELTBUNDESAMT. *Bundesländer Luftschadstoff-Inventur 1990-2007* [online]. 2009. [cit. 2010-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/publikationen/REP0238.pdf>>.
- [68] UNESCO. *Member states* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://erc.unesco.org/portal/UNESCOMemberStates.asp?language=en>>.
- [69] VERFASSUNGEN. *Bundes-Verfassungsgesetz* [online]. 2008. [cit. 2009-12-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.verfassungen.de/at/verfassungheute.htm>>.
- [70] VÍCEJAZYČNÝ SLOVNÍK. [online]. 2009. [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovník.cz/>>.
- [71] WHO. *Members and Associate Members of WHO* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.who.int/whr/1998/en/whr98_annex.pdf>.
- [72] WTO. *Members and Observers* [online]. 2010. [cit. 2010-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm>.

Seznam zkratek

Aj.	A jiné
Apod.	A podobně
Býv.	Bývalí
CIRCA	Communication & Information Resource Centre Administrator Správa centra komunikačních a informačních zdrojů
CO ₂	Oxid uhličitý
Č.	Číslo
Českobratr.	Českobratrská
Čl.	Článek
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development Zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
EFF	European Fisheries Fund Evropský rybářský fond
EHS	Evropské hospodářské společenství
ERDF	European Regional Development Fund Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropské společenství
ESF	European Social Fund Evropský sociální fond
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU 15	Evropská unie po rozšíření v roce 1995
EU 25	Evropská unie po rozšíření v roce 2004
EU 27	Evropská unie po rozšíření v roce 2007
EU	Evropská unie
EUR	Euro
EUROSTAT	Evropský statistický úřad
Evang.	Evangelická

FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance Finanční nástroj na podporu rybolovu
FS	Fond soudržnosti
GERD	Gross Domestic Expenditure on Research and Development Hrubé výdaje na výzkum a vývoj
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices Harmonizovaný index spotřebitelských cen
HND	Hrubý národní důchod
ISCED	International Standard Classification of Education Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
JASPERS	Joint Assistance to Support Projects in European Regions Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech
JEREMIE	Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises Společné evropské zdroje pro mikro až středně velké podnikatele
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas Společná evropská podpora pro udržitelné investice v městských oblastech
Km ²	Kilometr čtvereční
LAU	Local Administrative Unit Místní samosprávné jednotky
M n. m.	Metrů nad mořem
Mil.	Milion
Mj.	Mimo jiné
Mld.	Miliarda
MSP	Malé a střední podniky
Náb.	Náboženství
Např.	Například
NATO	North Atlantic Treaty Organisation Severoatlantická aliance
NATO/PfP	North Atlantic Treaty Organisation/Partnership for Peace Severoatlantická aliance/Partnerství pro mír
NH ₃	Amoniak
NO _x	Oxidy dusíku

NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics Nomenklatura územních statistických jednotek
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
Obyv.	Obyvatelé
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
P. b.	Procentní bod
Popř.	Popřípadě
Pozn.	Poznámka
PPS	Purchasing Power Standard Standard kupní síly
R.	rok
Resp.	Respektive
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO ₂	Oxid siřičitý
Str.	Strana
T	Tuna
Tab.	Tabulka
Tis.	Tisíc
Tj.	To je
Tzv.	Takzvaný
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
VK	Variační koeficient
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
WHO	World Health Organization Světová zdravotnická organizace
WTO	World Trade Organization Světová obchodní organizace

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tab. 2.1:	Doporučený počet obyvatel v jednotlivých úrovních NUTS.....	19
Tab. 3.1:	Počet jednotlivých územních statistických jednotek v ČR a Rakousku	22
Tab. 3.2:	Členství ČR a Rakouska v důležitých mezinárodních organizacích a regionálních uskupeníh.....	23
Tab. 3.3:	Průměrná roční míra inflace v ČR a Rakousku v letech 2000-2009 (HICP) 24	
Tab. 4.1:	Počet obyvatel v regionech NUTS II v ČR a Rakousku	46
Tab. 4.2:	Rozloha regionů NUTS II v ČR a Rakousku (v km ²).....	46
Tab. 4.3:	Hustota obyvatelstva na km ² v regionech NUTS II v ČR a Rakousku.....	47
Tab. 4.4:	Počet jednotek NUTS III, LAU I a LAU II v regionech NUTS II v České republice a Rakousku	47
Tab. 4.5:	HDP na obyvatele v regionech NUTS II v ČR v letech 2003-2007 v PPS ..	49
Tab. 4.6:	HDP na obyvatele v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2003-2007 v PPS.....	49
Tab. 4.7:	HDP na obyvatele v regionech NUTS II v ČR v letech 2003-2007 v PPS (v %, EU 27=100 %).	50
Tab. 4.8:	HDP na obyvatele v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2003-2007 v PPS (v %, EU 27=100 %)	50
Tab. 4.9:	Reálná míra růstu HDP v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2005 (v tržních cenách, procentní změna oproti předešlému roku).....	51
Tab. 4.10:	Reálná míra růstu HDP v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2005 (v tržních cenách, procentní změna oproti předešlému roku)	51
Tab. 4.11:	Míra zaměstnanosti věkové skupiny 15-64 let v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008 (%).....	54
Tab. 4.12:	Míra zaměstnanosti věkové skupiny 15-64 let v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (%).....	54
Tab. 4.13:	Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008 (v %).....	55
Tab. 4.14:	Míra nezaměstnanosti v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (v %)	55

Tab. 4.15: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008 (% z ekonomicky aktivního obyvatelstva)	56
Tab. 4.16: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (% z ekonomicky aktivního obyvatelstva).....	56
Tab. 4.17: Ekonomicky aktivní populace s nejvyšším dosaženým vzděláním úrovně 5 a 6 (ISCED 1997) v regionech NUTS II v ČR v letech 2000-2008 (v % z celkové ekonomicky aktivní populace regionu)	57
Tab. 4.18: Ekonomicky aktivní populace s nejvyšším dosaženým vzděláním úrovně 5 a 6 (ISCED 1997) v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2000-2008 (v % z celkové ekonomicky aktivní populace regionu).....	57
Tab. 4.19: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj v regionech NUTS II v ČR v letech 2001-2006 (GERD, % z HDP)	60
Tab. 4.20: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj v regionech NUTS II v Rakousku v letech 2001-2006 (GERD, % z HDP)	60
Tab. 4.21: Dopravní infrastruktura v regionech NUTS II v ČR (v roce 2008, v km)....	61
Tab. 4.22: Dopravní infrastruktura v regionech NUTS II v Rakousku (v km)	61
Tab. 4.23: Emise SO ₂ , NO _x , a NH ₃ v regionech NUTS II v ČR (v roce 2007, v t/rok)	62
Tab. 4.24: Emise SO ₂ , NO _x , a NH ₃ v regionech NUTS II v Rakousku (v roce 2007, v t/rok).....	62

Seznam grafů

Graf 3.1: HDP na obyvatele v ČR a Rakousku v letech 2000-2008 v PPS (EU 27=100 %)	23
Graf 3.2: Reálná míra růstu HDP v ČR a Rakousku v letech 2000-2009 (meziroční změna v %)	24
Graf 3.3: Míra nezaměstnanosti v ČR a Rakousku v letech 2000-2009 (v %)	25
Graf 3.4: Celkový vládní dluh v ČR a Rakousku v letech 2000-2008 (procentní podíl hrubého konsolidovaného vládního dluhu na HDP).....	25
Graf 3.5: Saldo veřejných rozpočtů v ČR a Rakousku v letech 2000-2008 – procentní podíl rozpočtového salda (přebytku/deficitu) konsolidovaného veřejného sektoru na HDP	26

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30. 4. 2010

.....
Bc. Ivana Mikulenková

Adresa trvalého pobytu studenta:

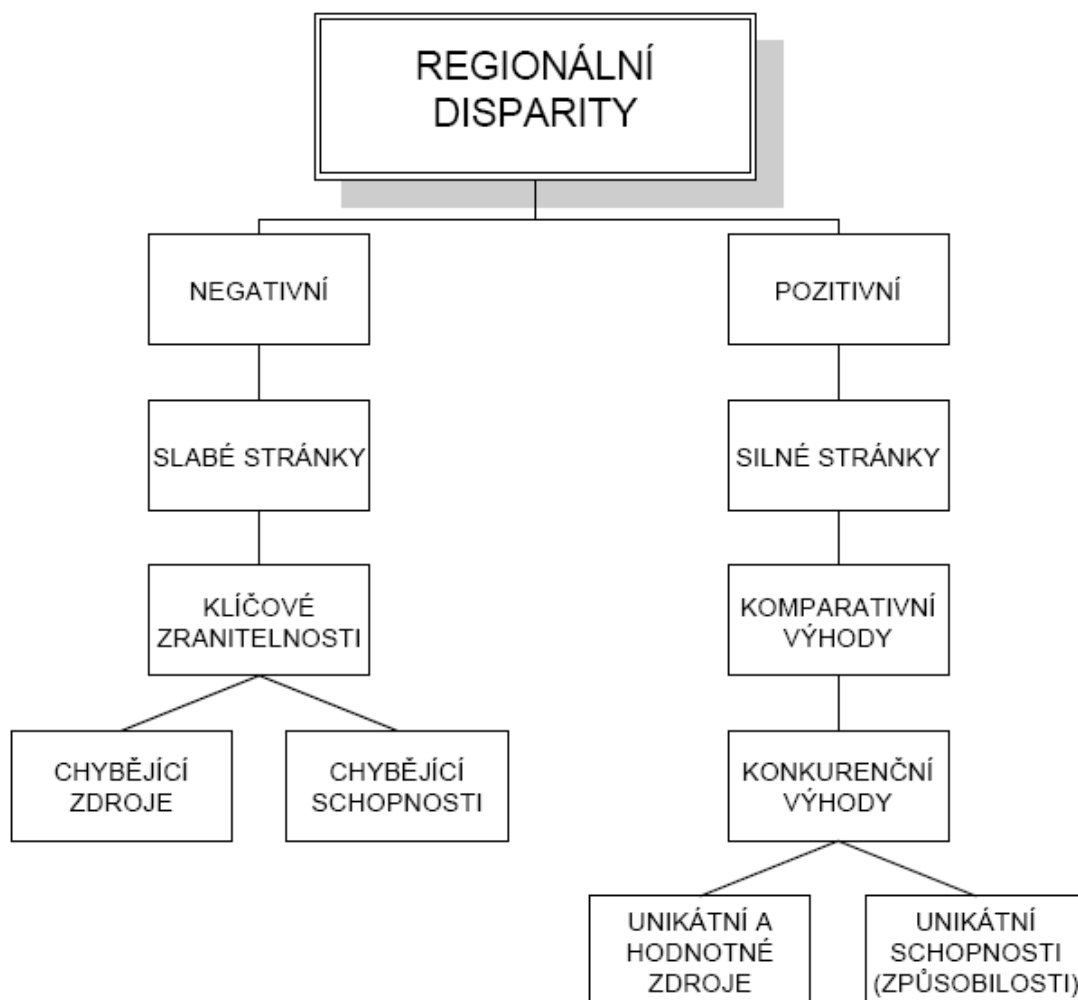
Horská 1731

756 61 Rožnov pod Radhoštěm

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Schématické znázornění negativních a pozitivních regionálních disparit
- Příloha č. 2:** Základní informace o České republice a Rakousku
- Příloha č. 3:** Schématické znázornění politického systému v Rakouské republice
- Příloha č. 4:** Oblasti v České republice spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (2007-2013)
- Příloha č. 5:** Programy přeshraniční spolupráce v České republice (2007-2013)
- Příloha č. 6:** Oblasti v Rakousku spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (2007-2013)
- Příloha č. 7:** Programy přeshraniční spolupráce v Rakousku (2007-2013)
- Příloha č. 8:** Rozdělení prostředků EU na politiku soudržnosti 2007-2013 mezi jednotlivé členské státy
- Příloha č. 9:** Operační programy České republiky v programovém období 2004-2006
- Příloha č. 10:** Operační programy České republiky v programovém období 2007-2013
- Příloha č. 11:** Operační programy Rakouska v programovém období 2000-2006
- Příloha č. 12:** Operační programy Rakouska v programovém období 2007-2013
- Příloha č. 13:** Globální cíle jednotlivých regionálních operačních programů České republiky v programovém období 2007-2013
- Příloha č. 14:** Globální cíle jednotlivých regionálních operačních programů Rakouska v programovém období 2007-2013
- Příloha č. 15:** Přehled variačních koeficientů v České republice a Rakousku vypočtených v rámci jednotlivých ukazatelů

**Schématické znázornění negativních a pozitivních
regionálních disparit**

Zdroj: Hučka, Kutscherauer, Sucháček (2009, str. 7).

Základní informace o České republice a Rakousku

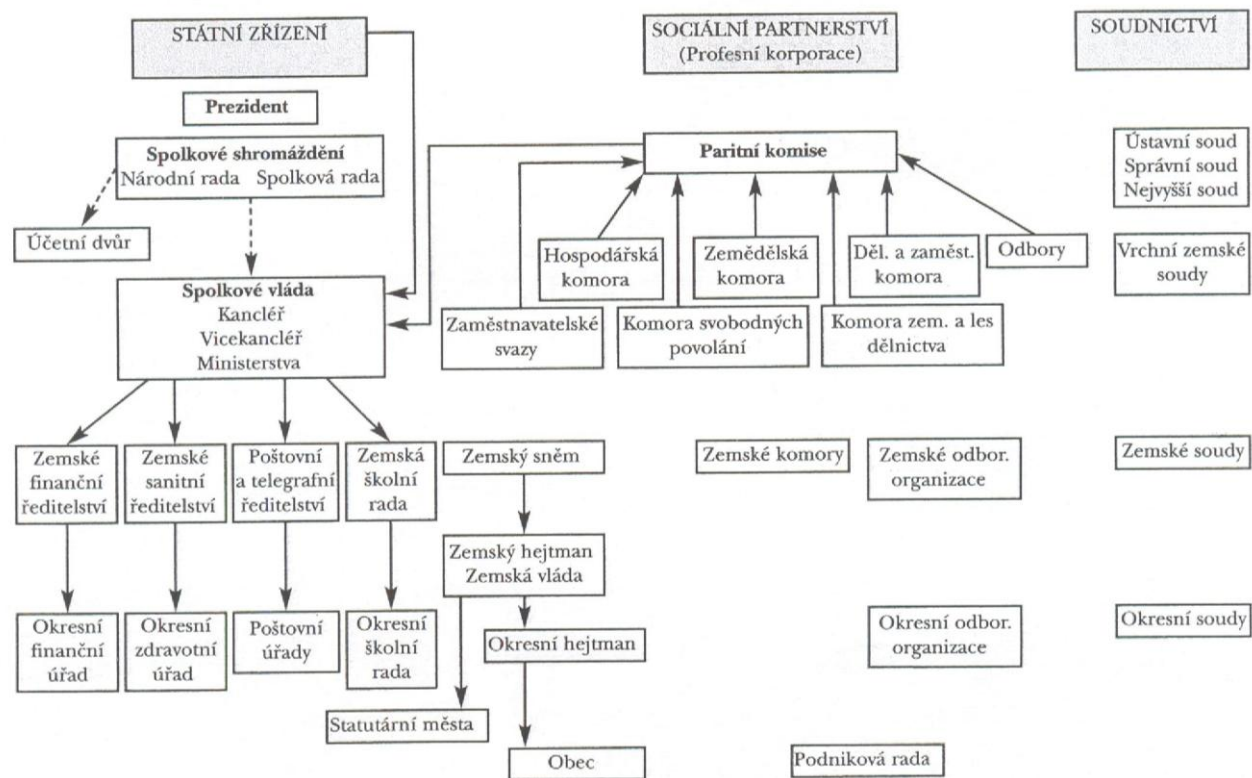
Ukazatel	Česká republika 	Rakousko
Oficiální název státu	Česká republika	Rakouská republika (Republik Österreich)
Státní zřízení	republika	spolková republika
Vznik	r. 1993 (zánik ČSFR)	r. 1918 (rozpad Rakouska-Uherska)
Úřední jazyk	čeština	němčina (hornoněmecké dialekty)
Hlavní město	Praha	Vídeň
Měna	česká koruna	euro (od r. 2002)
Prezident	Václav Klaus (k 1. 3. 2010)	Heinz Fischer (k 1. 3. 2010)
Předseda vlády	Jan Fischer (k 1. 3. 2010)	Werner Faymann (k 1. 3. 2010)
Rozloha	78 867 km ²	83 871 km ²
Počet obyvatel	10 330 060 (SLDB, r. 2001) 10 501 197 (k 30.9.2009)	8 032 926 (Sčítání lidu, r. 2001) 8 355 260 (k 1. 1. 2009)
Hustota obyvatel	133 obyv./km ² (k 30.9.2009)	100 obyv./km ² (k 1. 1. 2009)
Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva	51,4 % (SLDB, r. 2001) 58,5 % (VŠPS, r. 2008)	49,6 % (Sčítání lidu, r. 2001) 51,3 % (r. 2008)
Střední délka života⁴¹ - ženy	80,13 let (r. 2008)	83,0 let (r. 2008)
Střední délka života - muži	73,96 let (r. 2008)	77,6 let (r. 2008)
Demografické složení	<ul style="list-style-type: none"> • Muži 48,7 % • Ženy 51,3 % • Děti do 15 let 16,2 % • Občané starší 65 let 13,8 % 	<ul style="list-style-type: none"> • Muži 48,4 % • Ženy 51,6 % • Děti do 15 let 16,8 % • Občané starší 65 let 15,5 %
Národnostní složení	<ul style="list-style-type: none"> • Češi 90,4 % • Moravané 3,7 % • Slovinci 1,9 % • Dále národnost slezská, romská, polská, německá, ukrajinská, vietnamská 	<ul style="list-style-type: none"> • Rakušané 91,1 % • Cizinci 8,9 % <ul style="list-style-type: none"> ◦ Býv. Jugoslávci 4,0 % ◦ Turci 1,6 % ◦ Němci 0,9 % ◦ Ostatní 2,4 %
Náboženské složení	<ul style="list-style-type: none"> • Bez vyznání 59 % • Římskokatolická církev 27 % • Českobratr. církev evang. 1 % • Čsl. Církev husitská 1 % • Svědkové Jehovovi 0,2 % • Pravoslavná církev 0,2 % 	<ul style="list-style-type: none"> • Římskokatolická církev 73,6 % • Bez vyznání 12,0 % • Evangelické 4,7 % • Islámské 4,2 % • Starokatolická církev 0,2 % • Židovské náb. 0,1 %

Pozn.: Údaje týkající se složení obyvatelstva zjištěny ze SLDB 2001 a Sčítání lidu (Volkszählung) 2001.

Zdroj: <<http://www.czso.cz/>>; <http://www.statistik.at/web_de/statistiken/index.html>; vlastní zpracování.

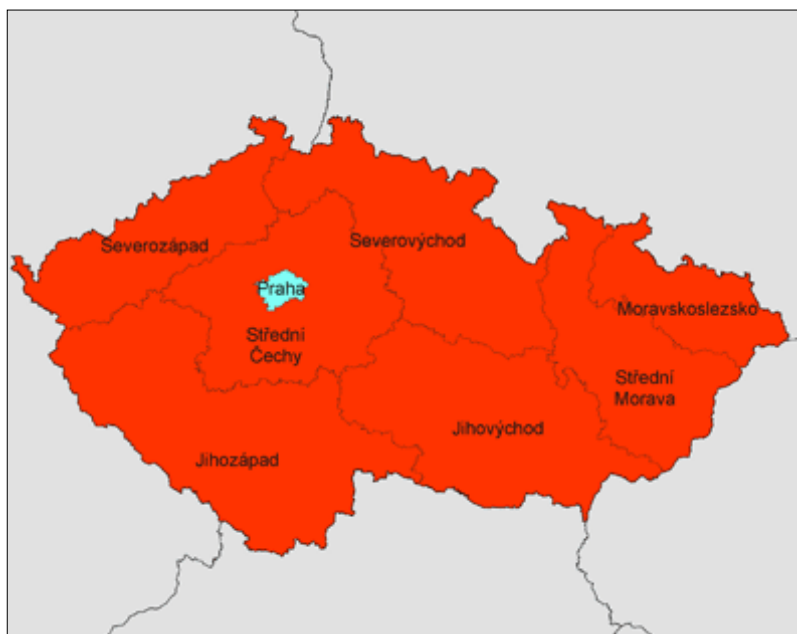
⁴¹ Neboli naděje na dožití při narození.

Schématické znázornění politického systému v Rakouské republice

Zdroj: Křen (2005, str. 1022).

Oblasti v České republice spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (2007-2013)

Legenda:

- Region cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Regiony cíle Konvergence

Zdroj: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/index_en.htm>.

Programy přeshraniční spolupráce v České republice (2007-2013)

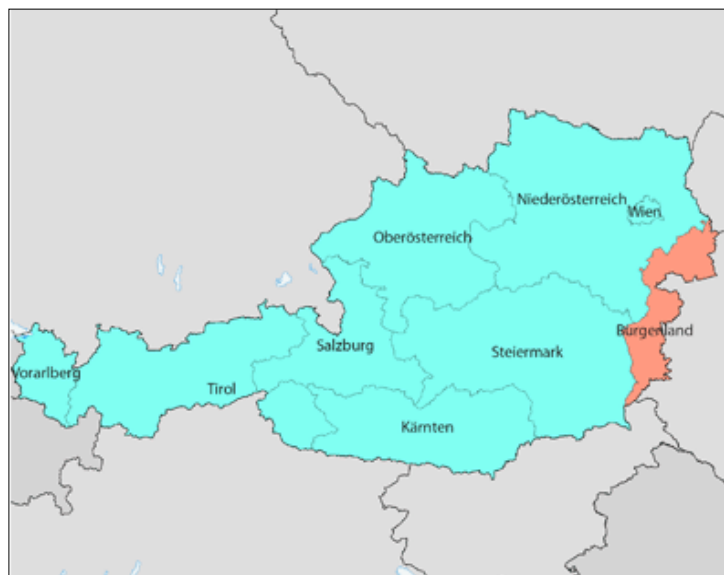

Legenda:

- 1 Česká republika - Polska
- 2 Česká republika - Slovensko
- 3 Österreich – Česká republika
- 4 Bayern – Česká republika
- 5 Sachsen – Česká republika

Zdroj: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/crossborder/index_en.htm>.

Oblasti v Rakousku spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (2007-2013)

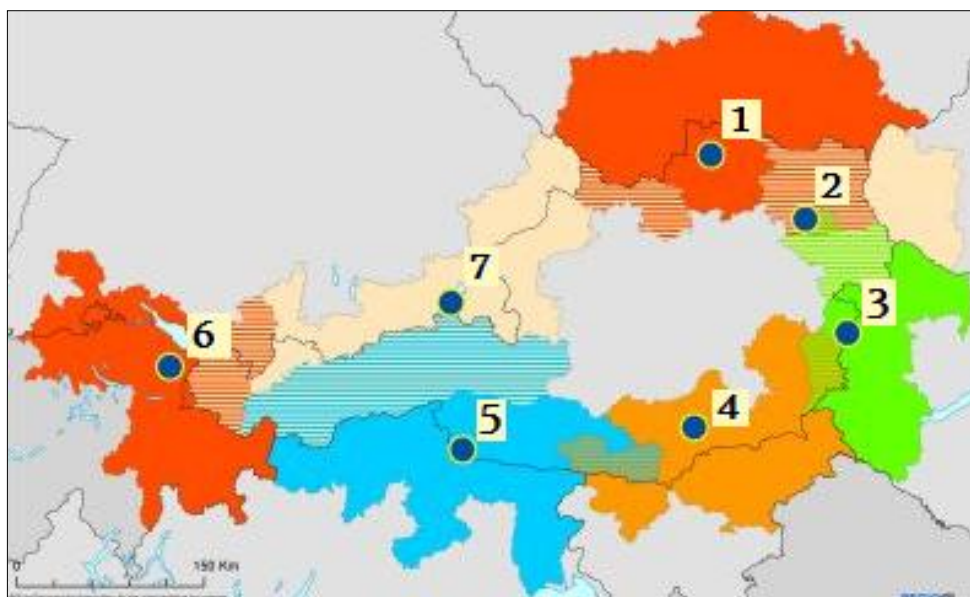
Legenda:

- Regiony cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Phasing-out region

Pozn.: Phasing-out regiony - pro regiony, které by byly způsobilé pro financování v rámci cíle Konvergence, pokud by práh zůstal na úrovni 75 % HDP na obyvatele EU 15, a nikoli EU 25, byl zaveden přechodný režim, v jehož rámci se financování snižuje postupně.

Zdroj: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/austria/index_de.htm>.

Programy přeshraniční spolupráce v Rakousku (2007-2013)

Legenda:

- 1 Österreich – Česká republika
- 2 Slovensko – Österreich
- 3 Österreich – Magyarország
- 4 Slovenija – Österreich
- 5 Italia – Österreich
- 6 Alpenrhein – Bodensee – Hochrhein
- 7 Deutschland/Bayern - Österreich

Zdroj: <http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/austria/crossborder/index_en.htm>.

Rozdělení prostředků EU na politiku soudržnosti 2007-2013 mezi jednotlivé členské státy

Členský stát	Počet obyvatel (2004, v tis.)	Fondy EU (mil. EUR)	% z celkové alokace v EU
Německo	82 501	26 340	7,61
Francie	62 324	14 319	4,14
Spojené království	59 834	10 613	3,07
Itálie	58 175	28 812	8,32
Španělsko	42 692	35 217	10,18
Polsko	38 180	67 284	19,44
Rumunsko	21 673	19 668	5,68
Nizozemí	16 276	1 907	0,55
Řecko	11 064	20 420	5,90
Portugalsko	10 502	21 511	6,22
Belgie	10 417	2 258	0,65
Česká republika	10 207	26 692	7,71
Maďarsko	10 107	25 307	7,31
Švédsko	8 994	1 891	0,55
Rakousko	8 175	1 461	0,42
Bulharsko	7 781	6 853	1,98
Dánsko	5 403	613	0,18
Slovensko	5 382	11 588	3,35
Finsko	5 227	1 716	0,50
Irsko	4 059	901	0,26
Lotyšsko	2 313	4 620	1,33
Litva	3 436	6 885	1,99
Slovinsko	1 997	4 205	1,21
Estonsko	1 356	3 456	1,00
Kypr	740	640	0,18
Lucembursko	453	65	0,02
Malta	401	855	0,25
CELKEM	489 671	346 097	100 %

Pozn.: Data v běžných cenách (bez Technické pomoci EK, meziregionální a síťové spolupráce).

Zdroj: <<http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2007-2013.html>>.

Operační programy České republiky v programovém období 2004-2006⁴²

Operační program	Fond	Alokace
Cíl 1 (1,454 mld. EUR)		
OP Infrastruktura	ERDF ⁴³	246,4 mil. EUR
OP Průmysl a podnikání	ERDF	260,8 mil. EUR
OP Rozvoj lidských zdrojů	ESF	318,8 mil. EUR
OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství	EAGGF ⁴⁴ , FIGG	173,9 mil. EUR
Společný regionální operační program	ERDF,ESF	454,3 mil. EUR
Cíl 2 (71,4 mil. EUR)		
JPD pro Cíl 2	ERDF	71,4 mil. EUR
Cíl 3 (58,8 mil. EUR)		
JPD pro Cíl 3	ESF	58,8 mil. EUR
CELKEM VŠECHNY CÍLE	1,58 mld. EUR	
Programy iniciativ Společenství		
- INTERREG III	ERDF	68,7 mil. EUR
- EQUAL	ESF	32,1 mil. EUR
Fond soudržnosti	FS	945,3 mil. EUR
CELKEM STRUKTURÁLNÍ OPERACE	2,63 mld. EUR	

Zdroj: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006>>; vlastní zpracování.

⁴² Před vstupem do Evropské unie využívala Česká republika nástroje předvstupní pomoci: PHARE (na pomoc socioekonomickému rozvoji a přípravu na členství v EU), ISPA (k financování velkých investic v oblasti dopravy a životního prostředí) a SAPARD (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova).

⁴³ Velké investiční projekty s náklady vyššími než 10 mil. EUR byly financovány z Fondu soudržnosti.

⁴⁴ Podpůrná část.

Operační programy České republiky v programovém období 2007-2013

Operační program	Fond	Alokace
Cíl Konvergence (25,9 mld. EUR)		
OP Doprava	ERDF, FS	5,8 mld. EUR
OP Životní prostředí	ERDF, FS	4,9 mld. EUR
OP Podnikání a inovace	ERDF	3,0 mld. EUR
OP Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	2,1 mld. EUR
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	ESF	1,8 mld. EUR
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	1,8 mld. EUR
7 regionálních OP ⁴⁵	ERDF	4,6 mld. EUR
Integrovaný OP	ERDF	1,6 mld. EUR
OP Technická pomoc	ERDF	0,3 mld. EUR
Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost⁴⁶ (419 mil. EUR)⁴⁷		
OP Praha Adaptabilita	ESF	108,4 mil. EUR
OP Praha Konkurenceschopnost	ERDF	234,9 mil. EUR
Cíl Evropská územní spolupráce (389 mil. EUR)⁴⁸		
5 OP Přeshraniční spolupráce ⁴⁹	ERDF	389 mil. EUR
OP Nadnárodní spolupráce	ERDF	
OP Mezuregionální spolupráce	ERDF	
2 OP Síťové spolupráce (ESPON 2013, INTERACT II)	ERDF	
CELKEM		26,7 mld. EUR

Zdroj: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>>; vlastní zpracování.

⁴⁵ ROP NUTS II Jihovýchod, Jihozápad, Moravskoslezsko, Severovýchod, Severozápad, Střední Čechy, Střední Morava.

⁴⁶ Oblasti spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost viz Příloha č. 4.

⁴⁷ Na cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost bylo alokováno 419 mil. EUR. Na OP pro Prahu je vyčleněno celkem 343,3 mil. EUR, zbývající prostředky jsou rozdělovány prostřednictvím víceúčelových tematických OP, které jsou realizovány na území celé České republiky včetně Prahy. [64]

⁴⁸ Pro OP Přeshraniční a OP Nadnárodní spolupráce je pro Českou republiku z fondů EU vyčleněno 389 mil. EUR. V případě ostatních programů cíle Evropské územní spolupráce tvoří rozpočet programu příspěvky z fondů EU a zúčastněných států. Rozpočet programů je pro všechny členské země společný a nejsou zde určeny alokace fondů EU pro jednotlivé státy. Z fondů EU je pro OP Mezuregionální spolupráce vyčleněno 321,3 mil. EUR, pro OP ESPON 2013 činí alokace z fondů 34 mil. EUR a pro OP INTERACT II 34 mil. EUR [64].

⁴⁹ Přeshraniční operační programy viz Příloha č. 5 (Česká republika – Bavorsko, Česká republika – Polsko, Česká republika – Rakousko, Česká republika – Sasko, Česká republika – Slovensko).

Operační programy Rakouska v programovém období 2000-2006

Operační program	Fond	Alokace
Cíl 1 (282,9 mil. EUR)		
Jednotný programový dokument Burgenland	ERDF, ESF, EAGGF, FIFG	282,9 mil. EUR
Cíl 2 (732,4 mil. EUR)		
Regionální OP Vorarlbersko	ERDF	23,7 mil. EUR
Regionální OP Tyrolsko	ERDF	46,7 mil. EUR
Regionální OP Salcbursko	ERDF	18,5 mil. EUR
Regionální OP Korutany	ERDF, ESF	89,0 mil. EUR
Regionální OP Horní Rakousy	ERDF	127,2 mil. EUR
Regionální OP Štýrsko	ERDF, ESF	224,6 mil. EUR
Regionální OP Vídeň	ERDF, ESF	17,8 mil. EUR
Regionální OP Dolní Rakousy	ERDF	185,0 mil. EUR
Cíl 3 (572 mil. EUR)		
OP Rakousko 2000-2006	ESF	572 mil. EUR
CELKEM VŠECHNY CÍLE	1,587 mld. EUR	
Programy iniciativ Společenství (390,6 mil. EUR)		
- INTERREG III	ERDF	201,5 mil. EUR
- LEADER+	ERDF	76,8 mil. EUR
- URBAN II	EAGGF	8,5 mil. EUR
- EQUAL	ESF	103,8 mil. EUR
CELKEM STRUKTURÁLNÍ OPERACE	1,978 mld. EUR	

Zdroj: <<http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2000-2006.html>>;

vlastní zpracování.

Operační programy Rakouska v programovém období 2007-2013

Operační program	Fond	Alokace
Cíl Konvergence (177 mil. EUR)		
OP Phasing-out Burgenland 2007-2013	ERDF	125 mil. EUR
OP Phasing-out Burgenland 2007-2013	ESF	52 mil. EUR
Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (1027 mil. EUR)⁵⁰		
Regionální OP Vorarlbersko	ERDF	18 mil. EUR
Regionální OP Tyrolsko	ERDF	35 mil. EUR
Regionální OP Salcbursko	ERDF	14 mil. EUR
Regionální OP Korutany	ERDF	67 mil. EUR
Regionální OP Horní Rakousy	ERDF	96 mil. EUR
Regionální OP Štýrsko	ERDF	155 mil. EUR
Regionální OP Vídeň	ERDF	25 mil. EUR
Regionální OP Dolní Rakousy	ERDF	146 mil. EUR
OP Zaměstnanost	ESF	472 mil. EUR
Cíl Evropská územní spolupráce (257 mil. EUR)⁵¹		
7 OP Přeshraniční spolupráce⁵²	ERDF	223,6 mil. EUR
3 OP Nadnárodní spolupráce⁵³	ERDF	33,4 mil. EUR
4 OP Mezuregionální spolupráce⁵⁴	ERDF	
CELKEM		1,461 mld. EUR

Zdroj: <<http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2007-2013.html>>;

vlastní zpracování.

⁵⁰ Oblasti spadající pod cíl Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost viz Příloha č. 6.

⁵¹ Pro OP Přeshraniční a OP Nadnárodní spolupráce je pro Rakousko z fondů EU vyčleněno 257 milionů EUR. V případě ostatních programů cíle Evropské územní spolupráce tvoří rozpočet programu příspěvky z fondů EU a zúčastněných států. Rozpočet programů je pro všechny členské země společný a nejsou zde určeny alokace fondů EU pro jednotlivé státy. Z fondů EU je pro OP Mezuregionální spolupráce vyčleněno 321,3 milionů EUR, pro OP ESPON 2013 činí alokace z fondů 34 milionů EUR a pro OP INTERACT II 34 milióny EUR [64].

⁵² Přeshraniční operační programy viz Příloha č. 7 (Österreich – Česká republika, Slovensko – Österreich, Österreich – Magyarországi, Slovenija – Österreich, Italia – Österreich, Alpenrhein – Bodensee – Hochrhein, Deutschland/Bayern – Österreich).

⁵³ Střední Evropa, Jihovýchodní Evropa, Alpský prostor.

⁵⁴ INTERREG III C, ESPON, INTERACT, URBACT.

Globální cíle jednotlivých regionálních operačních programů České republiky v programovém období 2007-2013

<p style="text-align: center;">Praha</p> <p>OP PK: Zvýšení konkurenceschopnosti Prahy jako dynamické metropole členské země EU prostřednictvím odstranění rozvojových bariér a slabin regionu, zkvalitněním městského prostředí, zlepšením dostupnosti dopravních a telekomunikačních služeb a rozvinutím inovačního potenciálu města.</p> <p>OP PA: Zvýšení konkurenceschopnosti Prahy posílením adaptability a výkonnosti lidských zdrojů a zlepšením přístupu k zaměstnání pro všechny.</p>
<p style="text-align: center;">Střední Čechy</p> <p>Vytvořit podmínky pro dynamický růst HDP regionu a zajištění vysoké kvality života obyvatel měst i venkova prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu pro bydlení, podnikání, investice a cestovní ruch.</p>
<p style="text-align: center;">Jihozápad</p> <p>Zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity regionu v zájmu dlouhodobě udržitelného zvyšování kvality života obyvatel.</p>
<p style="text-align: center;">Severozápad</p> <p>Zvýšení kvality fyzického prostředí a přeměna ekonomických a sociálních struktur regionu jako předpoklad pro zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu bude docházet k jeho konvergenci k průměrné úrovni socioekonomického rozvoje ČR/EU.</p>
<p style="text-align: center;">Severovýchod</p> <p>Zvýšení kvality fyzického prostředí regionu, což povede ke zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu bude docházet k jeho konvergenci k průměrné úrovni socioekonomického rozvoje EU.</p>
<p style="text-align: center;">Jihovýchod</p> <p>Posilování konkurenceschopnosti regionu vytvořením podmínek pro efektivní využívání rozvojového potenciálu na území NUTS 2 Jihovýchod prostřednictvím komplexního zlepšení dopravní dostupnosti a propojení rozvojových pólů regionu, vedoucího především k využívání potenciálu v oblasti cestovního ruchu. Dále zkvalitňování podmínek pro život obyvatel ve městech a na venkově v souladu s principy udržitelného rozvoje.</p>
<p style="text-align: center;">Střední Morava</p> <p>Zvýšení ekonomické vyspělosti, zlepšení konkurenceschopnosti regionu soudržnosti Střední Morava a životní úrovně jeho obyvatel ve svém komplexu.</p>
<p style="text-align: center;">Moravskoslezsko</p> <p>Urychlit rozvoj regionu a zvýšit jeho konkurenceschopnost efektivnějším využitím jeho potenciálu. Tohoto cíle bude dosaženo zejména zvyšováním kvality života obyvatel a atraktivity regionu pro investory a návštěvníky, zlepšováním podmínek pro práci i volný čas, zejména modernizací dopravní infrastruktury a rozvojem dalších atributů spokojenosti obyvatel a návštěvníků regionu. Konkurenceschopnost regionu Moravskoslezsko bude posilována vytvářením příhodných podmínek pro podnikání a aktivním marketingem Moravskoslezského kraje.</p>

Zdroj: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/>>; vlastní zpracování dle operačních programů jednotlivých regionů NUTS II.

Globální cíle jednotlivých regionálních operačních programů

Rakouska v programovém období 2007-2013

<p style="text-align: center;">Burgenland</p> <p><i>Zajištění kvality života, zvyšování příjmů a zaměstnanosti prostřednictvím zvyšování konkurenceschopnosti a snižování regionálních rozdílů a přeměna Burgenlandu na moderní, středoevropský region jako aktivního „hráče“ v rámci CENTROPY⁵⁵.</i></p>
<p style="text-align: center;">Niederösterreich</p> <p><i>Posílení konkurenceschopnosti regionální ekonomiky ve všech částech země dle zásad trvale udržitelného rozvoje a rovných příležitostí s cílem zajistit kvalitu života, příjmy a zaměstnanost v Dolních Rakousech.</i></p>
<p style="text-align: center;">Wien</p> <p><i>Program má prostřednictvím strategických projektů posílit ekonomiku založenou na inovacích a znalostech a přispět k integrovanému rozvoji města a ke zvýšení kvality života a životního prostředí ve Vídni.</i></p>
<p style="text-align: center;">Kärnten</p> <p><i>Korutany se chtějí stát atraktivním hospodářským a výrobním místem s funkcí střediska Alpsko-jadranské oblasti a udržitelným regionem Evropy. K dosažení tohoto cíle bude v rámci Integrované regionální strategie Korutany sledován cíl zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky za účelem rozvoje udržitelného růstu a dlouhodobé zaměstnanosti.</i></p>
<p style="text-align: center;">Steiermark</p> <p><i>Zvýšením konkurenceschopnosti dlouhodobě zajistit růst a zaměstnanost v souladu s principy udržitelného rozvoje, rozvíjet konkurenceschopné výroby, procesy a služby, rozvíjet inovační sílu regionu Štýrsko se zaměřením na jeho specifické přednosti s cílem umožnit vyvážený regionální rozvoj.</i></p>
<p style="text-align: center;">Oberösterreich</p> <p><i>Hlavním cílem programu je posílit konkurenceschopnost a inovační sílu regionální ekonomiky a atraktivitu ve všech částech země dle zásad trvale udržitelného rozvoje a rovných příležitostí, což přispěje k zajištění kvality života, příjmů a zaměstnanosti v Horních Rakousech a k dosažení plné zaměstnanosti.</i></p>
<p style="text-align: center;">Salzburg</p> <p><i>Cílem je přispět k posílení hospodářské lokality prostřednictvím zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky Salzburska a upevnění ekonomiky založené na inovacích a znalostech.</i></p>
<p style="text-align: center;">Tirol</p> <p><i>Urychlení přechodu na vysoce výkonnou ekonomiku založenou na inovacích a znalostech a rozvoj regionů jako atraktivních míst pro život a hospodářství se zvláštním důrazem na přírodní podmínky.</i></p>
<p style="text-align: center;">Vorarlberg</p> <p><i>Země Vorarlberg chce být i nadále atraktivním místem pro výkonnou konkurenceschopnou ekonomiku. Konkurenceschopné a ekonomicky prosperující podniky přispívají k blahobytu obyvatelstva ve všech částech země a tím významně podporují kvalitu života v této oblasti.</i></p>

Zdroj: <<http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2007-2013.html>>;

vlastní zpracování dle operačních programů jednotlivých regionů NUTS II.

⁵⁵ CENTROPA – region zahrnující část území České republiky, Slovenska, Maďarska a Rakouska, vyznačující se velmi vysokým ekonomickým růstem a patřící mezi nejrychleji se rozvíjející a nejperspektivnější regiony v Evropě. Patří zde 4 významná města – Brno, Bratislava, Győr a Vídeň a okolní regiony (Jižní Čechy, Jižní Morava, západní část Maďarska, rakouské spolkové země Burgenland a Dolní Rakousy a Bratislavský a Trnavský kraj).

Přehled variačních koeficientů v České republice a Rakousku vypočtených v rámci jednotlivých ukazatelů (v %)

Ukazatel	Stát	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Vývojová tendence	
Počet obyvatel	ČR											12,7	-
	Rakousko											55,9	-
Rozloha	ČR											50,0	-
	Rakousko											64,3	-
Hustota obyvatelstva	ČR											184,0	-
	Rakousko											237,4	-
Počet NUTS III v NUTS II	ČR											37,8	-
	Rakousko											47,6	-
Počet LAU I v NUTS II	ČR											41,9	-
	Rakousko											-	-
Počet LAU II v NUTS II	ČR											58,2	-
	Rakousko											75,3	-
Regionální HDP/obyv. v PPS	ČR	-	-	-	40,8	39,2	40,5	41,2	42,8	-	-	divergence	
	Rakousko	-	-	-	20,9	19,6	19,5	19,3	19,1	-	-	konvergence	
Regionální HDP/obyv. v PPS (EU 27=100 %)	ČR	-	-	-	40,9	39,4	40,5	41,1	42,8	-	-	divergence	
	Rakousko	-	-	-	20,9	19,6	19,5	19,4	19,2	-	-	konvergence	
Míra zaměstnanosti	ČR	6,0	5,8	5,7	5,9	5,7	5,6	5,4	4,8	4,2	-	konvergence	
	Rakousko	2,9	3,1	2,5	2,9	3,2	3,7	3,2	3,4	3,2	-	kolísání (tendence spíše k divergenci)	
Míra nezaměstnanosti	ČR	39,0	39,3	43,9	42,4	42,4	46,3	45,6	43,3	45,0	-	kolísání (tendence spíše k divergenci)	
	Rakousko	31,0	35,0	43,3	42,0	36,9	36,8	41,2	41,3	37,4	-	kolísání (tendence spíše k divergenci)	
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	ČR	54,0	51,3	60,2	58,6	60,4	62,5	60,0	57,0	65,8	-	kolísání (tendence spíše k divergenci)	
	Rakousko	51,5	52,0	83,4	79,3	75,2	54,7	63,1	69,6	65,6	-	kolísání (tendence spíše k divergenci)	

Ukazatel	Stát	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Vývojová tendence
Ekonomicky aktivní osoby s terciárním vzděláním	ČR	47,5	46,1	48,1	45,9	45,7	43,4	40,2	40,6	45,1	-	kolísání (tendence spíše ke konvergenci)
	Rakousko	17,2	16,1	15,5	16,0	18,1	17,6	16,4	15,2	15,1	-	kolísání (tendence spíše ke konvergenci)
GERD	ČR	-	74,8	72,4	61,3	62,1	60,4	52,6	-	-	-	konvergence
	Rakousko	-	-	54,2	-	52,2	-	49,1	-	-	-	konvergence
Délka železničních tratí (v km/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	-	41,8/ 74,1	-	-
	Rakousko	-	-	-	-	-	87,1/ 137,1	-	-	-	-	-
Délka silnic (v km/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	-	51,4/ 32,8	-	-
Délka místních silnic B (v km/přepočteno na km ²)	Rakousko	-	-	-	-	-	73,2/ 79,2	-	-	-	-	-
Délka silnic I. Třídy (v km/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	-	42,5/ 26,4	-	-
Délka místních silnic L (v km/přepočteno na km ²)	Rakousko	-	-	-	-	-	119,1/ 71,3	-	-	-	-	-
Délka dálnic (v km/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	-	91,8/ 71,6	-	-
	Rakousko	-	-	-	-	-	-	-	-	55,8/ 88,0	-	-
Délka rychlostních komunikací (v km/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	-	98,6/ 134,4	-	-
	Rakousko	-	-	-	-	-	-	-	-	107,2/ 97,9	-	-
Emise SO ₂ (v t/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	103,6/ 98,8	-	-	-
	Rakousko	-	-	-	-	-	-	-	99,6/ 131,7	-	-	-
Emise NO _x (v t/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	56,7/ 90,3	-	-	-
	Rakousko	-	-	-	-	-	-	-	62,9/ 210,6	-	-	-
Emise NH ₃ (v t/přepočteno na km ²)	ČR	-	-	-	-	-	-	-	63,2/ 21,4	-	-	-
	Rakousko	-	-	-	-	-	-	-	82,1/ 51,6	-	-	-

Zdroj: Vlastní výpočet dle údajů uvedených v kapitole 4.2.